

ANT

Haftalık Dergi • 3 Ekim 1967 • Sayı: 40 • 125 Kuruş

Aybar yazıyor
VIETNAM

ÇİRKİN AMERİKALININ ÇİRKİN OYUNLARI

Ankara'daki
nükleer pazarlık ve
grevcilere karşı
Amerikan itleri

HAFTANIN
NOTLARI

İptali istendi

■ Kalkınma planının uygulanmasında hükümete olağanüstü yetkiler veren Yetki Kanunu'nun iptal edilmesi için CHP, Milli Birlik Grubu ve Kontenjan senatörleri grup üyeleri bir dilekçe hazırladılar. Gerekli formaliteler tamamlandıktan sonra Anayasa Mahkemesi'ne verilecek olan dilekçede, yeni kurulan Güven Partisi üyelerinin Anayasa Komisyonu'nda kanunsuz olarak oy kullandıkları, bu itibarla Yetki Kanunu'nun geçerli sayılamayacağı ileri sürülmektedir. Anayasa Mahkemesi, Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılması hakkındaki kararı da aynı gerekçe ile bozduğu için bu kanunun da iptal edilmesi muhtemel görülmektedir.

Çocuk ölümleri

■ İzmir'de toplanan 10. Milli Çocuk Sağlığı Kongresi'nde Türkiye'nin çocuk ölümleri bakımından dünyada birinci sırayı işgal ettiği açıklandı. Kongrede konuşan Nüfus Planlaması yöneticilerinden Dr. Serim Yurtören, İç Anadolu köylerinde 0-1 yaş arasındaki ölüm oranının binde 174'e kadar çıktığını belirterek "Doğum oranı yüksek olduğu sürece çocuk yaşlarda ölüm oranı da yüksek olacaktır. 0-1 ve 0-4 yaşları arasındaki çocuk ölümlerinin yüzde 37-45'i beslenme bozukluğundan ileri gelmektedir" dedi.

Anadolu'da kıtlık

■ Sivas, Kayseri ve Yozgat dolaylarında incelemelerde bulunan TIP Yozgat Milletvekili Yusuf Ziya Bahadın bir basın toplantısı yaparak Orta Anadolu'nun açlık ve kıtlık tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu açıkladı. Bahadın "Hükümeti uyarıyorum. Eğer şimdiden birtakım tedbirler alınmazsa, bu yıl Orta Anadolu köylüsü kıtlık ve açlığa mahkumdur. Evet, Orta Anadolu'da kıtlık vardır. Orta Anadolu illerinde özellikle Yozgat'ta köylü bu yıl ektiğini dahi kaldıramamıştır. İnsanların yanında hayvanlar da açlıkla karşı karşıyadır. Samanın kıyması 130 Lira'ya satılmaktadır. Devlet, köylüye koruyucu kucakını derhal açmalıdır. Arazi tüccar, "alıkların, başkese" durumundadır. Kredi dengesizliği "tefecilik" sistemini yaratmıştır. Gezgin sırasında köy gençlerini, omuzlarında yorganlarla büyük şehirlerin yollarını tutmuş gördüm. Bu yıl meydana gelen mahsul darlığı, durumun vahametini daha da artıracaktır" dedi.

Debray yargılamıyor

■ Latin Amerika'daki gerilla hareketlerini düzenleyen Ernesto Che Guevara ile bir mülakat yapmak üzere Bolivya'da bulunduğu sırada yakalanan genç Fransız düşünürü Régis Debray'nin yargılanmasına Camiri'de başlandı. 26 yaşındaki Debray ile beş Bolivyalı, yargılamanın yapıldığı salona tepeden

DEBRAY

tirnağa silahlı askerî birliklerin eşliğinde isimsiz sokaklardan geçirilerek getirildi. Duruşma kırka yakın yabancı gazeteci tarafından izlenmektedir. Debray'in babası Avukat Georges Debray, oğlunu savunmak üzere Bolivya'ya geldiysen de, kendisine savunma imkânı tanınmadı. Debray'i halen Bolivya Hükümeti'nin gösterdiği avukatlardan Villaroel savunmaktadır. Geçen hafta Bolivya Diktatörü, bir İspanyol gazetesine verdiği demeçte Debray'i aşıkça itham ettiği için, mahkemenin adil bir karar vermesi pek mümkün görünmemektedir.

Makal'ın kitapları

■ Arkadaşımız Mahmut Makal'ın Bizim Köy, Hayal ve Gerçek, Memleketin Sahipleri isimli kitapları üç dile çevrilerek tek cilt halinde Polonya, Macaristan ve İtalya'da aynı zamanda basıldı. Genç kuşağın en başarılı yazarlarından biri olan Makal'ın eserleri, bu ülkelerde geniş ilgi uyandırdı.

Büyük kaçakçılık

■ İzmir'de 150 milyon liralık bir elektrik malzemesi kaçaklığı meydana çıkartıldı. Yedi yıldan beri sahte faturalar tanzim etmek suretiyle Macaristan ve İtalya'dan büyük miktarlarda duş, priz, şarj, komitatör ve anahtarın kota dışı olarak yurda sokulduğu anlaşıldı ve 5 milyonluk partiye el konuldu. Manuel Andıç adında bir musevinin idare ettiği kaçakçılık, ekonomimizin zirvelerinde bulunan şahısların hangi yoldan zengin olduklarını göstermektedir.

Yardım değil soygun

■ Türkiye'ye kapitalist ülkelerin yaptığı yardımlar üzerine sosyalistlerin tenkitlerinin ne kadar yerinde olduğu, Dünya Bankası'nın yaptığı bir açıklama ile ortaya çıktı. Bankanın yaptığı açıklamaya göre geri kalmış ülkeler, gelişmiş ülkelere aldıkları yardımın yüzde 40'ını faiz olarak geri ödemek zorunda kalmaktadırlar. Yine raporda, geri kalmış ülkelerin ekonomisinin yüzde 5 oranında gelişme kaydettiği, buna karşılık doğum oranının yüzde 2,4 oranında arttığı ve bu sebeple nüfus başına milli gelir artışının yarı yarıya düştüğü açıklanmaktadır.

Sükan ne yapacak?

■ CHP milletvekili Kâmuran Evliyaoğlu, İçişleri Bakanı Faruk Sükan'a bir telgraf çekerek Başbakan Demirel'in Sovyetler Birliği'ndeki konuşmaları ve hareketleriyle komünizm propagandası yaptığını ileri sürdü. Evliyaoğlu, bir süre önce kompozisyon görevinde Lenin'den bahsettiği için bir ortaokul öğrencisini tutuklayanların, Demirel'in beyanları ve davranışları karşısında ne tutum takınacaklarını merak ettiğini bildirdi.

TIP'in başarısı

■ Nizip'te yapılan mahallî seçimlerde Türkiye İşçi Partisi büyük başarı gösterdi. Kahtin, Kubbin ve Kühscek köylerinde yapılan muhtar seçimlerini TIP üyeleri kazandı. AP'nin 2, CHP'nin 1 ve bağımsızların 1 muhtarlık kazandığı diğer dört köyde de TIP yüksek oranda oy aldı.

21 Mayıs'çılar

■ 27 Mayıs Devrimi'nin mahkûm ettiği DP ricaline siyasi haklarının iade edilmesi ve Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun cenazelerinin ailelerine verilmesi için hazırlıklar yapılırken, politikacıların yarattığı buhran sırasında silahlı bir harekete sürüklenen 21 Mayıs hareketi mahkûmları, liderleri sehpada can verdiği halde, hâlâ cezaevlerinde tutulmaktadır. Bu arada, Binbaşı Fetih Gürcan'ın oğlu, Danıştay'ın lehte kararına rağmen, askeri okula kabul edilmemektedir. Parlamento'daki muhalefet partilerinin, iktidarın bu tek taraflı tutumuna karşı çıkarak, 21 Mayıs'çıların hürriyetlerine kavuşması için gerekli teşebbüsleri yapmaları beklenmektedir.

Kürk Mantolu
Madonna

Başbakan Demirel'in Sovyetler Birliği gezisi sona erdi ve berber kalfası Nuh'un, Komünizm tüccarı Tevetoglu'nun da dahil bulunduğu kafile Türkiye'ye döndü. Kafilenin beraberinde getirdiği bavullar dolusu eşya arasında kürkler, havyarlar, votkalar, hattâ kıymetli taşlar bulunduğu söyleniyor. Resimde Türk kafilesinin berberli ve kürklü madonnası Nazmiye Demirel görüldüğü...

Öğretmene baskı

■ Yeni Millî Eğitim Bakanı İsmail Ertem de, son günlerde öğretmenlere cephe alarak "Öğretmenler suya sabuna dokunmamalı. Öğrencilere petrol anlatılmalı, fakat petrol davasına girilmemelidir" dedi. Bakanın bu sözlerine Türkiye Öğretmenler Sendikası bir bildiri yayınlarak şu cevabı verdi: "Öğretmen ABC'yi öğretip orada kalmaz. Öğretmenler milleti karanlıktan ve körlükten kurtarmak istiyorlar." Bu cevap üzerine bakan saldırılarını şiddetlendirerek TÖS'ü, siyaset yapmakla ve 624 sayılı kanuna aykırı olarak öğretmen kitle-sini politikaya itmekle suçladı. Bakan böylece, bu maddeyi silah olarak kullanarak öğretmen kitle-sini baskı altında tutmak istediğini açıkladı. TÖS'ün eski genel başkanı Feyzullah Ertuğrul'un geçen hafta bu maddeye göre üç ay hapse mahkûm edilmesi de, baskı devrinin fillen başladığını gösteriyor.

CUNTA güc durumunda

■ Yunanistan'daki faşist cuntanın sonu yaklaşıyor. Kadın gazeteci Vlahu'nun cuntaya karşı tenkitlerinden dolayı Harp Divanı'na verilmesi, Yunanistan'da bardağı taşıran son damla oldu. Devrik başbakan Kanellopoulos da cuntayı iktidardan çekilmeğe davet etti. Dış yardımlar da kesildiğine göre faşist cuntanın devrilmesi an meselesi sayılmaktadır.

Montaj vurgunu

■ Türkiye'de kurulan montaj sapayının ulusal çıkarılara hizmet yerine bir vurgun kapa-sı haline geldiğini AP Hükümeti de kabul ederek "Montaj Sanayi Yönetmeli-ği"nde değişiklik yapmak zorunda kaldı. Bundan böyle montaj sanayi, Sanayi Bakanlığının sıkı denetimini altında bulunacak ve yerli mal-zeme oranı artırılacaktır.

Doğu mitingleri

■ CHP ve AP tarafından "Planlı" bir şekilde ihmal edil-en Doğu Anadolu'da bir-biri izleyen protesto miting-leri, egemen sınıfların ve gelişmiş bölgelerin temsilcisi olan iktidarı telaşa düşürdü. Doğu mitinglerinde yapılan konuşmaları teksir ettiren İçişleri Bakanı Sükan, Em-niyet Genel Müdürlüğü ve Millî İstihbarat Teşkilâtı bu dosyaları incelemekle görevlendirdi. Mitinglere bütün partilerin temsilcileri çağırıldığı halde son Siverek Mit-ing'ine sadece TİP temsilci-leri Behice Boran ve Tarık Ziya Ekinci katılmış ve do-ğunun derinlerini dile getirmişlerdi. Sükan bu durumu istismar ederek mitinglerin tertiplenmesini TİP'in üzeri-ne yıkmak ve bölgecilik yapı-tığı iddiasıyla bu partiyi ka-pattırmak hesapları peşinde-dir. Ama Faruk Sükan'ın tertiplediği bütün Bond özen-tisi oyunlar gibi bu da fiyat-ko verecektir. Çünkü Türki-ye'de yargıçlar vardır.

Cenaze istismarı

■ Menderes, Zorlu ve Polat-kan'ın naaşlarının nakli, bir siyasi istismar konusu haline getirildi. Menderes'in eşi özel-likle Eyüp'teki Sadrazam Sa-lit Paşa türbesinin kabir ha-line getirilmesinde ısrar et-mektedir. Anlaşılacağına göre, Menderes ve arkadaşları Eyüp Sultan'a gömüldükten sonra burası bir ziyaretgâh haline getirilecek ve vatandaşların dini duyguları da istismar edilerek eski Demokratlar için siyasi yatırım imkânı sağla-nacaktır. Bu arada, cenaze-lerin nakli için Regaip Kandil-i'ne ve İstanbul'un kurtuluş yıldönümüne rastlayan 6 Ekim cuma günü uygun gö-rülmüştür. Bu günü seçil-mesi de, istismarın bir başka tezahürüdür. Celal Bayar ile eski Demokratlar'a taraftar kaptırmak istemeyen AP ik-tidarı da, cenazeler konusun-un en az onlar kadar istismar etmeğe çalışmaktadır.

Bitli buğday

■ Amerikalıların Türkiye'ye soktukları "Sonora-64" to-humluk buğdaylarında "Rhi-zopertha" adı verilen buğday bitine rastlandı. Evvelce a-çıkladığımız gibi, Amerika-lılar, Türkiye'yi dünya pamuk piyasasından silerek rakipsiz kalmak için pamuk ekicile-rine Sonora buğdayı ekimini benimsettirmeye çalışmakta ve Tarım Bakanı Dağdaş da bunu hararetle desteklemek-tedir.

DOĞAN ÖZGÜDEN

AMERİKA KOVULMADIKÇA.

GEÇEN haftanın olayları, Demirel'in Sovyet Rus-ya gezisini getirdiği bazı olumlu gelişmelere rağmen, AP iktidarının hâlâ nasıl bir tutarsızlık ve şaşkınlık içerisinde bulunduğunu açıkça ortaya koymuştur. Moskova dönüşü Demirel'in "Türk dış politikası ipotek altında değildir!" demesine rağmen, AP iktidarı üzerinde Amerika'nın nüfuz ve hâkimiyeti kendisini bir kere daha göstermiştir... Evet, Sovyetler Birliği gezisinde Tür-kiye ile bu en büyük komşusu arasındaki buzların eritilmesinde büyük mesafe kazandı. Ortak bildirinin yayımlanmasına esas olan temaslar, sadece Kremlin Sarayı'nın duvarları içinde kalmamış, başta Demirel olmak üzere Türk kafilesinin "Komünizm ve Rus düşmanlığı" ile tanınmış bütün üyeleri, Sovyet topraklarını adım adım dolayarak Sovyet halkının iyi niyetini ve mevcut düzeni her alandaki başarılarını gözleriyle görmüşlerdir. Sov-yetlerle yapılacak ekonomik işbirliğinin ne kadar yarar-lı olacağını anlaşılmıştır. Kıbrıs konusunda "Bağımsız Kıbrıs" görüşünün iki tarafta da benimsendiğini açık-lanması suretiyle Türkiye, müzmin bir dert hali-ne gelen Kıbrıs Sorunu için, sosyalistlerin yıllardan beri savundukları en isabetli çözüm yolunu seçmiş bulunmak-tadır.

ANCAK, bu gezî, Başbakan'ın söylediği gibi "Tür-kiye'nin dış politikasını ipotek altında olmadığı", nın, yani iktidarın Amerika'nın dümen suyunda bulun-madığını ispatlanmasına yeterli bir delil değildir. Çün-kü Demirel Moskova'da Kosigin ile son görüşmeler için masaya oturduğu sırada, Demirel'in Savunma Bakanı Topaloglu da Ankara'da uluslararası savaş kundakçısı Amerikan Savunma Bakanı McNamara ile aynı masaya oturmuş, nükleer silahlanmaya hız verilmesi yolunda pa-zarlığa girişmiştir. "Karadeniz'i bir barış gölü haline ge-tirmek"ten söz edildiği bir sırada Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer silahlanma yarışına girmenin "İpoteksiz dış politika" ile izahı mümkün müdür? Haydi Sovyet-ler Birliği'ni bir yana bırakalım, Demirel iktidarı daha kendi ulusal çıkarlarımızı savunacak kadar dahi "İpo-teksiz ve kişilik sahibi" bir tutuma sahip olamamıştır. Nedir şu Amerikan üslerindeki grev kırıcılık skandalı! Türk Hükümeti, vurguncu Tuncane Şirket'i'nin grev kır-makla görevli organı mıdır ki, Amerikan itlerinin dur-duramadığı hakk bir grevde, Türk işçisi, kendi hükü-metinin kararıyla arkadan hancılanmış!

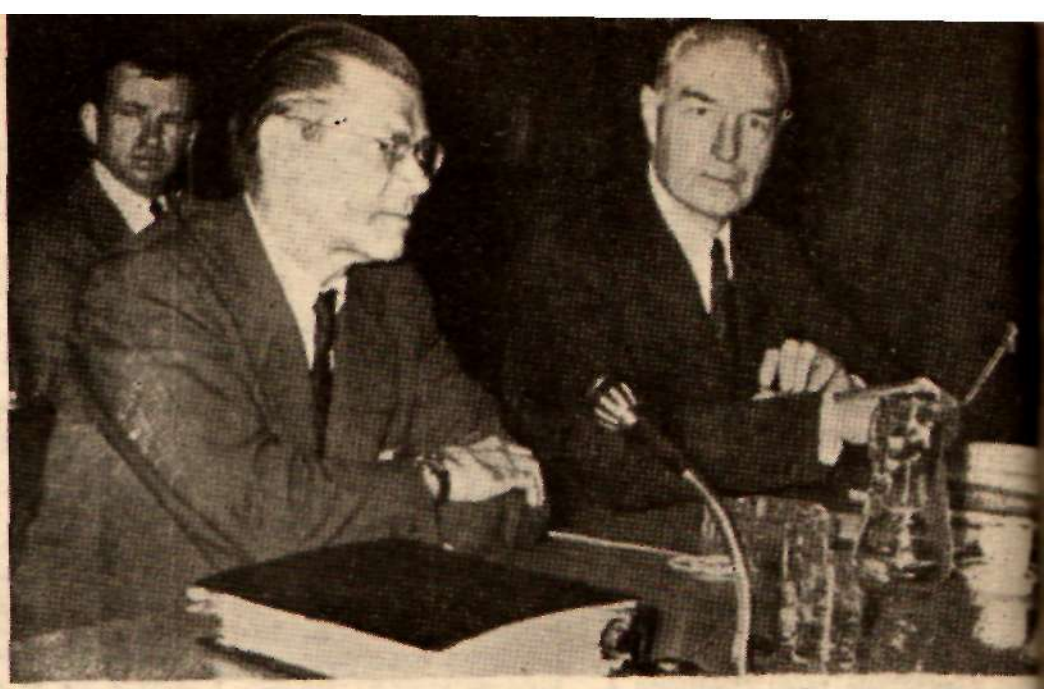
GREV kırma gerekçesi de ayrı bir yüz karasıdır: "Ekim'in ilk haftasında Türkiye'de bir NATO tatbikatı yapılacaktır. Bu amaçla 5000 Amerikan askeri Türkiye'ye gelmiştir. Tatbikatın aksanması için millî güvenlik endişesiyle grev ertelenmiştir." Hayır, bu millî güvenlik değil, Amerika'nın güvenliğidir. Türkiye'nin güvenliğini korumağa Türk Ordusu muktedirdir, uluslar-arası cinayet gang'larına ihtiyacımız yoktur. Sonra, Amerikan üslerindeki grevin, tatbikatla ne ilgisi vardır? Yankee'ler Vietnam bataklıklarında cinayet işlerken de işçi mi kullanmaktadır? Mesele, Amerika'nın Türkiye'yi toprağıyla, işçisiyle sömürmesi meselesidir. Egemen sınıfların temsilcisi AP iktidarı da bu sömürçülüğe mağahık etmektedir. Çünkü Amerika, bu sınıfları ve AP iktidarını ipotek etmiştir. Sovyetler Birliği'ne açış ise, evvelce de belirttiğimiz gibi, Amerika'dan mağahık ücretini tam ala-mayan bu sınıfların ve AP iktidarının ek finansman sağ-lama gayretinden başka bir şey değildir. Gerçekten "İpo-teksiz ve kişilik sahibi" bir politika, Amerika, son so-ferine kadar Türkiye'den kovulmadan ve mağahaları ikti-dardan uzaklaştırılmadan asla mümkün olmayacaktır!..

Amerika'yı protesto ettiler

Amerika Savunma Bakanı McNamara'nın Ankara'ya gelişi ve Amerikan üslerinde Türk işçile-rine karşı Amerikalıların yaptıkları küstahça muameleler, halkoyunda geniş tepki yarattı. Genç-lik kuruluşları ve devrimci sendikalar bildiriler yayımlayarak Amerika'yı şiddetle protesto etti-ler. Bu arada, SBF öğrencileri de, Ankara'da Amerikan Haberler Merkezi'nin önüne, yuka-rıdaki resimde görüldüğü gibi, üzerinde "Mazlum milletler, zalimleri bir gün mahv ve perişan edeceklerdir" sözü yazılı bir çelenk koydular. İzmir'de öğrenci temsilcileri, 6. Fılo erlerinin karaya çıktığı yere üzerinde "Gidecekainiz" yazılı bir çelenk bıraktılar.

ANKARA'DA NÜKLEER PAZARLIK

MONAMARA ANKARA'DAKİ TOPLANTIDA
— Her şey Amerika'nın çıkarları için ve Dolar için —

GEÇTİĞİMİZ perşembe günü erken saatlerde tüm izinleri kaldıran Türk ve Amerikan polisleri, Genelkurmay Başkanlığı'na giden yolları kesmişlerdi. Atatürk Bulvarı'ndan hızla inen eamılar kurşun geçirmez siyah otomobil Genelkurmay Başkanlığı'nın "j" numaralı kapısı önünde durunca, onu on metre arkadan izleyen iki otomobil de sert frenler yaparak durdular. Elinde taba renkli, körüklü çanta taşıyan düz kınalı saçlı, çerçevesiz gözlüklü, soluk benizli adam merdivenlere doğru yürürken arkadaki otomobillerden inen ve göğüsleri ay-yıldız ko-karlı, ceketlerinin cebinde sağ elleri ile emniyetleri açılmış tabancalarını tutan FBI ajanları koşuştular. Öndeki FBI ajanını bir yüzbaşı giriş kapısında göğüsleyip hemen arkasından gelen soluk benizli, elinde taba renkli körüklü çanta taşıyan adama yol açtı. Sonra göğüsle-

diği FBI ajanlarının sayısı 12'yi bulunca, nefis bir İngilizce ile sunları söyledi:

"— Türk Genelkurmay'ının çatısı altında, biz, Sayın McNamara'nın güvenliğini sağlarız, siz hiç zahmet etmeyin... Teşekkür ederim..."

Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanı McNamara'nın girdiği toplantı salonunun ortasında büyük "U" şeklinde bir masa vardı. "U" şeklindeki masanın orta yerinde NATO Genel Sekreteri Manlio Brossio ve iki yanında da yardımcıları yer almıştı.

Foto muhabirlerine fotoğraf çekmek için verilen beş dakikalık süre sona erdikten sonra Brossio, "Nükleer Planlama Grubu" toplantısını bir konuşma ile açtı. Bu sırada McNamara, taba renkli körüklü çantasını açıp üzerinde "Top Secret" damgası bulunan 5-7 santimetre kalınlığındaki dosyayı çıkararak masa-

nın üzerine koydu. Dosyanın üzerinde "A.B.M." yazılı bölümünde Amerika Birleşik Devletleri'nin kendi toprakları çevresinde kuracağı Nükleer Füze Savar Sistemi ile ilgili bilgi vardı.

Brossio'dan sonra, Dışişleri Bakanı Rusk'un kendisinden önce Sovyetler Birliği'ni haberdar ettiği Nükleer Füze-savar Projesi hakkında McNamara, haberi gazetelerden öğrenen müttefiklerine bilgi vermeğe başladı.

McNamara'ya göre, "Komünist Çin'in 1970 yıllarında sahip olacağı nükleer füzelerle karşı Amerika'yı korumak amacıyla bir füze-savar sistemi kurulması kararlaştırılmış ve bu iş için de 5 Milyar Dolar ayrılmıştı. Amerika bu projeyi NATO'nun dışında gerçekleştirecekti ve Amerika'nın Batı Avrupa'daki taahhütleriyle bunun hiçbir ilgisi yoktu. Amerika bunu Sovyetler Birliği'ne karşı da kurmuyordu. Esasen, ne Sovyetler-

DEMİREL
İki cami arasında binamaz!

Birliği'nin, ne de Amerika'nın kendilerini karşılıklı nükleer hücumlardan tam olarak korumalarına da imkân yoktu. Bu füze-savar sistemi, NATO'nun bildiği

ve idrak ettiği ve kendisini mukatip addettiği Sovyet tehdidi-ne karşı değildi. Sovyetler Birliği'nin bugün elindeki gibi büyük bir atom tesisine karşı meydana getirilecek savunma düzeni 49 Milyar Dolar'a mal olurdu..."

İtalya Savunma Bakanı Roberto Tremellini, Amerika bu projeyi gerçekleştirmeden Avrupa'da doğacak politik ve ekonomik durumun ele alınıp tedbirler kararlaştırılması gerektiğini söyledi. Kanada Savunma Bakanı Leo Cadioux'a göre ise, nükleer silâhlılaşmada bir tırmanma meydana gelmemesi için Amerika ile Sovyetler Birliği'nin anlaşması gerekiyordu... İngiltere Savunma Bakanı Dennis Healey, nükleer füzelerle karşı Amerika'nın kuracağı füze-savar sisteminin Avrupa'yı da içine alması gerektiğini savunarak bunun için gerekli finansmanın sağlanmasında Amerikan yardımının şart olduğunu ileri sürdü.

Türkiye Savunma Bakanı Topaloğlu ise, özellikle Türkiye'ye nükleer mayınlar verilmesi konusu üzerinde durdu. Türkiye bu nükleer mayınları niçin istiyordu? Dışişleri Bakanlığı sözcüğünün bir gün önceki basın toplantısında "Mayınlar Sovyet sınırına mı yerleştirilecektir?" sorusuna verdiği cevaba göre, "Müayyen bir bölge, müayyen bir memleket hedef alınmıyordu. Hele atom mayınlarının Sovyet sınırına yerleştirilmesi söz konusu değildi."

Oyleyse Türkiye bu nükleer mayınlar üzerinde neden bu ka-

Amerika Türkiye'den çıkartılmalıdır!

Türkiye İşçi Partisi Merkez Yürütme Kurulu'nun Ankara'da yaptığı toplantıdan sonra Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, son NATO toplantısı ve Amerikan üslerindeki grevle ilgili olarak bir demec vermiş, Amerika'nın Türkiye'den çıkartılmasını istemiştir. TRT'nin her zamanki gibi tarafsızlığını ihlâl ederek bir lâl cümle ile verdiği bu önemli demeci aynen yaymıyoruz:

"Amerikan Savunma Bakanı Mac Namara'nın Adana'ya 5 bin asker indirterek Türkiye'ye gelişini, saldırgan Amerikan emperyalizminin kaba bir göstergisi sayıyoruz. Amerika böylece Türkiye'nin hâlâ kendi nüfuz bölgesi içinde bulunduğunu dost düşmana hatırlatmak istemiştir.

Amerikan subaylarının kanunlarımızı hiçe sayarak Türk işçisine karşı takındıkları tavır da, bunun başka bir belirtisidir.

NATO'su, CENTO'su, ikili anlaşmaları ve askeri üsleriyle ve de casus uzman şebekeleriyle Amerika'nın Türkiye'den derhal çıkarılması, milletimizin fukara emekçi halkı için bir ölüm kâbı meselesi haline gelmiştir. Kaybedecek vakit yoktur. NATO bölgesinde son yıllarda görülen nisbi sükûndan da yararlanarak Türkiye'yi bir Amerikan üssü olmaktan kurtarmalıyız.

Millî haysiyetimize dokunan, millî güvenliğinizi tehlikeye koyan, gelişme ve kalkınmamızı baltalayan, bağımsızlığımızı çigneyen bu günkü Amerika'ya tabii durum devam edemez. Şurası iyice bilinmelidir ki NATO bölgesinde görülen nisbi sükûnu ergeç Amerikalılar bozmaya ve bu bölgeyi saldırgan politikalarının gene sıcak merkezi haline getirmeye çalışacaklardır.

Asya meseleleri ve Vietnam savaşı iki cephede dövmek istemeyen Amerikan emperyalizmini, Avrupa, özellikle Türkiye üzerindeki heyret nüfuzunu gevşetmeye zorlamıştır. Fakat Amerikan emperyalizmi dünya hegemonyası planlarının gerçekleşmesinde, sosyalist devletlerin en güçlü olduğu için Sovyet Rusya'ya başca engel olarak görmektedir.

Bundan dolayı, bizim de içinde bulunduğumuz NATO bölgesinin er geç Amerikan saldırgan politikasının merkezi haline geleceğini hesap etmek zorundayız. Johnson geçen yılın başlarında Amerika için Türkiye'nin Vietnam kadar önemli olduğunu boşuna söylememiştir.

Amerika'nın hedefi dünya hegemonyasıdır. NATO, SEATO, CENTO ve öteki askeri paktilar bu hedefe ulaşmanın vasıtalarıdır. Amerikan emperyalizmi ikinci dünya

savaşı sonundan beri kendine tabii bir milletler topluluğu yaratmayı politikasına temel hedef haline getirmiştir. Yani, Amerika, her yerde kendisine sadık gerici rejimler kurup, dünyayı Amerikan sermayesinin sömürsüne açık bir pazar haline getirmek gayreti içindedir. Gerekirse bunun için bir üçüncü dünya savaşı çıkaracaktır. Vietnam savaşı, Güney-Doğu Asya'yı bir Amerikan yarı sömürgesi haline getirmek ve Güney Vietnam'da Çin'e karşı bir Amerikan üssü kurmak için açılmıştır. Nitekim daha önce Truman doktrini adı verilen sömürgeci siyasetle Türkiye de Rusya'ya karşı bir sığrama tahtası haline getirilmişti.

Yirmi yıldan beri bu tehlikeye dikkati çekmek için uğraşıyoruz. Türkiye İşçi Partisi Büyük Meclise girip tehlikeyi güçlü sesiyle halka duyurmaya başladığından beri işçisi, köylüsü, geneli ve zinde kuvvetleriyle millet olarak Amerika'ya karşı pyanış içine girmiş bulunuyoruz. Bu hareket bunca yıldır beklenen günün yani ikinci millî kurtuluşun uzak olmadığına işarettir.

Bu vesile ile meselenin yarım tedbirlerle yani köleleştirici ikili anlaşmalarda bazı tadiller yapılarak çözümlenmeyeceği gerçeğini hatırlatmak isteriz. Türkiye İşçi Partisi'nin açtığı Amerikan aleyhtarı kampanyadan sonra harekete geçmiş olan ve bir zamanlar (evet) dedikleri anlaşmalarda revizyon isteyen bazı siyasilerin, Amerika'nın esasen yandaşmadığı revizyonlarla Türkiye'nin kurtulamayacağını anlamaları gerekir. Bu baylar Amerika'ya karşı mudirlar, değil midirler; durumlarını açıkça belli etsinler.

Çünkü sömürücü Amerikan emperyalizmi ile onun tarafından sömürülen fukara Türk halkının ortak hiç bir menfaati yoktur, olamaz. Türk halkının menfaati içerde ve dışarda bütün sömürücülerden kurtulmaktır.

Tarihin ilk millî kurtuluş savaşını vermiş olan halkımız yarım tedbir istekleriyle ayalanamaz. Yarım tedbirler hiyaneti perçinlemeye yarar. Türkiye İşçi Partisi Türkiye'nin tam bağımsızlığı için savaşmaktadır.

NE AMERİKANCILIK, NE RUSCULUK, NE ÇİNCİLİK. TÜRKİYE TÜRKİYELİLERİNDİR.

İşgal toprağı, kurt köpeğı

dar ısrar ediyordu? Bu nokta bir türlü açıklığa kavuşmadı.

Amerika'ya kalsa, Türkiye'ye istediği atom mayınlarını derhal verecekti. Hatta, bu mayınların halen doğu bölgesinde bulunduğu dair söylentiler de vardı. Fakat, Amerika, mayınların teslim etmekte istemiyordu. Bunun için de gerekçe olarak, bir takım hukuki nedenler ileri sürüyordu. Güya, atom mayınlarını yapan firma, Amerika Birleşik Devletleri Silahlı Kuvvetleri emrine bunları verirken bir de şart koşmuştu: Telik Amerika'nın elinde olma-

gâhlanan plânın uygulanmasına geçilmiştir. Sovyetler Birliği ile uzlaşmaya, müttefiklerini Komünist Çin tehlikesiyle korkutmaya çalışan Amerika, aslında Füzze-savar sistemini NATO'ya kazıklamaya çalışmaktadır. NATO Nükleer Planlama Grubu'nun önümüzdeki ilkbaharda La Haye'de yapacağı toplantıya kadar, maliyeti 40 Milyar Dolar'ı bulan Avrupa'nın nükleer füzelerden korunması ve atom mayınları projelerinin uygulanmasına İngiltere'yi, Kanada'ya ve öteki NATO ülkelerini ikna edecektir. Böyle bir projenin uygulanması ise, Amerika'nın bir süre daha enflasyon çizgisi dışında kalması demek olacaktır.

NATO Nükleer Planlama Grubu'nun Ankara toplantısını, *Amerika Birleşik Devletleri'nin her davranışının altında çıkar ve dolar yatar* gerçeğinin ışığında değerlendirmek gerekmektedir.

Nitekim Türkiye'nin uyanık güçleri, bu oyunun farkındadırlar. NATO toplantısından sonra gençlik kuruluşlarının, sendikaların ve fikir kulüplerinin imzalarıyla elden ele dağıtılan bildiride bu gerçek ortaya konarak şöyle haykırılmaktadır:

"İki yıl sonra tarihe karışacak olan NATO'nun yerine kendi harp sanayii için dünya pazarını elinde bulundurmak ve Füzze-savar Füzze Sistemi adı altında yeni bir nükleer savaş projesini kabul ettirerek dünya jandarması rolünü sürdürmek isteyen Amerika!

*Cekil yurdumdan!
Defol McNamara!
GO HOME!"*

GEZİLER

■ *Demirel Rusya'dan başarılı bir iş adamı gibi döndü!*

SÜLEYMAN Bey, Nazmiye Hanım ve şürekâsının Sovyetler Birliği gezisi, geçtiğimiz cuma günü Esenboğa Hava Alanı'nda sona erdi.

Türk - Sovyet ortak bildirisi ve Moskova dönüşü verdiği demeçler, Demirel'in *"devlet adamı mı, yoksa iş adamı mı?"* olduğu sorusunun açıklığa kavuşmasını sağladı.

"30 Milyon Türk vatandaşı özel sektör erbabıdır" vecizesini Türk siyasi literatürüne hediye eden Demirel, AP Grubu'nda ağırlı sağ kanadın koparacağı fırtınayı sezmiş olacak ki, Sovyetler Birliği gezisinin daha çok ekonomik ve ticari sonuçlar üzerinde konuşmaya itina gösteriyordu. Sovyetler Birliği'nin finansse edeceği üçüncü demir - çelik fabrikasının temelini Nisan ayında atacağını, ayrıca rafineri, alüminyum, sun'li tahta, sülfirik asit, telli cam fabrikaları konusunda da anlaşmaya varıldığını açıklayan Demirel tam bir iş adamı pozunda *"iktisadi ilişkileri hiçbir zaman siyasi ilişkilerle karıştırmamak lâzımdır"* diyordu.

Altında Demirel'in imzası bulunan Türk - Sovyet ortak bildirisinde ise özellikle Vietnam ve Kıbrıs sorunlarında iktidarın de-

"Öte yandan, Tumpene Şirketinin Karataş yolundaki radar işyerinde grev gözcülerinin üzerine önceki gece bir Amerikan askeri tarafından bir polis köpeğı saldırtılmıştır. Köpek grev gözcüsünü yere devirmişse de, yetişenler tarafından kurtarılmıştır. Bunun üzerine candarma Karataşta Amerikalıların bu gibi hareketlerini önlemek için tedbir almıştır."

Ve burası, sözüm ona bağımsız Türkiye. Amerikalılar, grev gözcülerine kurt köpekleriyle saldırtıyorlar. Kurt köpeğı sonuncusu.. Ya daha önceleri.. Ya daha önceleri Amerikalıların yaptıkları.. Eğer bu millet sonuna kadar gidecekse, yani millet olmağa devam edebilecekse, bu milletin tarihinde, kara bir leke olarak kalacaktır bu günler. Kara, aşağılık, utaaç verici. Amerikalılar otomobil sürüp adım öldürüyorlarsa Türkiye'de ve ellerini kollarını sallaya sallaya çekip gidiyorlarsa, Amerikalılar bir milletin bayrağını ayakları altına alıp, hiç bir sebep yokken, bu milletin şehirlerinin caddelerinde çiğniyorlarsa, Amerikalılar esir ticareti devrinden daha aşağılık bir pazarlık dolar vererek bu milletin kızlarını alıp Amerikaya götürüyor, orada öldürüyorlarsa, kültürene, eğitimine ellerini atmışlarsa, Türkiye'de uçaan kuştan haberleri varsa... Her yerde bir Amerikalı uzman dilediğini dilediği şekilde yaptırıyorsa... Ey, milliyetçiyim diyen milliyetsizler, ey, müslümanım diyen kâfirler, ey, insanım diyen aşağılık yaratıklar... Bu topraklara, bu halka, bu tarihe, bu kültüre hi; hiç biriniz layık değilsiniz, değiliz. Vatana işgal ettirip de susan insan insan değildir. Ve buna karşı savaşmayan insanı hiç kimse insandan saymaz. Bu çağda yaşayan her insana, Türk kışakları geldikçe gittikçe, kıyama kadar lanet yağdırıcaklardır. Ve diyeceklerdir ki, memleketimiz bir kara çağ yaşadı. Bu çağda bir kısım Türkler, yani olmaz olası atalarımız, kendi elleriyle yurdumuzu yabancılarla işgal ettirdiler, bir millete, hem de tarihini büyük milletlerinden olan bir millete durmadan hakaret ettirdiler. Eğer, Türk milleti millet olarak devam edebilecekse.. Devam edip etmemesi bizim bugünkü çabamıza bağlıdır. Bu savaş iyi verir de Amerikalıyı yurdumuzdan atarsak, elbette millet olarak devam edebiliriz, kışaklar bizden utanacaklardır.

Görünen köy kılavuz istemez. Her şey gösteriyor ki, Türkiye Amerikalılar tarafından idama mahkum edilmiştir. Üçüncü bir dünya savaşında, ihtimali bile tüyleri ürpertiyor, Türkiye Amerika'dan ve Rusya'dan önce atomu yiyecektir. Bu bir gerçektir. Bilim adamlarının söylediğine göre de Türkiye altı saat içinde yokedilecektir. Bu da bir gerçektir. Nçin? Nçin? Nçin?

göl, Sovyetler Birliği'nin görüşünün kabul edildiği görülmüyordu. Demirel, ortak bildiri ile, Türkiye'nin Kıbrıs hakkındaki son tezinin *"bağımsızlık"* olduğunu (Bak: ANT, sayı 33, sayfa 4-5) açıklıyordu.

İçinde pehlivan tefrikaat yazarları ve komünizm düşmanlığı tüccarlarının da bulunduğu kafilenin Esenboğa Hava Alanı'na inisi de oldukça ilginç oldu. Kafilenin yıldızı Berber Nuh, gazetecilere görünmeden sıvışmaya çalışırken, bol votkili ve hayırlı gezinin etkileri çehrelerinde hissedilen *"mücamele"* esasına göre seçilmiş heyet üyeleri uçağın merdivenlerinden inerken yüzlerine ciddi bir ifade takınmayı ihmal etmiyorlardı. Çoğunun içi kürkle, havyarla, değerli taşlarla dolu olan yüzlerinden fazla bavulun uçaktan indirilmesi içinse gazetecilerin ha-

va alanından ayrılmasını beklemeye özellikle dikkat edildi.

Türk - Sovyet ilişkilerinin geliştirilmesi yönünden çok yararlı olduğunda şüphe bulunmayan Sovyet Rusya gezisi, şimdi Demirel'i yeni iki problemle karşı karşıya getirmiştir. AP Grubu'nda bu gezi görüşülürken kopacak fırtınalar nasıl geçirilecektir? AP iktidarının, Rusya gezisine rağmen, Amerika'nın dümen suyunda olduğuna dair Washington'a ve Wall Street'e ne şekilde garanti verilecektir?

Birinci meselede Demirel, *"Hafta-i bezerin nişan ile malûl olmasma"* güvenmektedir. Demirel'e göre, Meclis açılıp da AP Grubu toplanana kadar çok şey unutulacaktır. Üstelik, 20 Ekim'de Irak'a ve daha önce doğu illerine yapacağı gezi, Sovyetler Birliği gezisi ile ilgili olarak AP Grubu'nda verilecek he-

Bizim memleketimiz yokedilsin.. Bir millet yokedilsin? Neyin karşığı? Yarı açlar, yarı toklar vatandır bu vatan.. Başı belâlı topraklardır bu topraklar. Nçin?

Bağımsız kalamaz mıydı Türkiye? Bu imkâna sahip değil miydi? Kim böylesine bir işe zorladı Türkiye'yi? Birkaç komprador burjuva, Türkiye'yi ölüme hem de altı saat içinde bir ölüme mahkum edenler, yabancılarla Türkiye'yi birlik olup soyan komprador burjuvazisi.. Sayısı yarım milyonu geçmeyen, bir avuç kişi..

Türkiye'deki şu Lökü dışarda burjuvazinin bir tarihini yazmak gerek.. Bir millete bir bölük insan isterse ne kötülükler yapabilmiş bunu kışakların bilmesi gerek. İnsan soyunda ne hayırlar çıkabilirmiş, memleketini bu paralık faydası için nasıl satabilirmiş bunu kışakların ibrette okuması gerek.

Benim en zoruma giden, beni kahreden, öldüren bir sözleri var alçakların. Özüleri kabahatlerinden büyük. Diyorlar ki: Amerika gitsin de Rusya mı gelsin?

Rebey, vatanızlar, Türkiye başka bir milletin işgalinde, himayesinde olmadan yaşayamaz mı? Yaşamamış mı? Herifler o kadar yozlaşmışlar ki Türkiye'yi himayesiz, işgalsiz düşünemiyorlar bile. İşte bu beni kahrediyor. Bir millette hayın da olur, soysuz da olur, her bir alçak mah-lökat da olur, ama bu kadar alçakmış bir yaratık nasıl olur? Benim memleketim bağımsız yaşayamaz, diyecek kadar kötü bir insan nasıl olur? Amerika giderse Rusya gelir diyecek kadar. Ve ben memleketimi severim diyenler, vatansever geçinenler de bu sabahın akşamı kadar millete edilen hakaretleri nasıl yutarlar?

Şimdi de kurt köpeğı saldırtıyorlar, haklarını isteyen Türk işçilerinin üstüne.. Otomobil sürüyorlar Türk işçilerinin üstüne..

Türk milletinin de bir gün kurt köpekleri olacak. Türk milleti de köpeklerini başkalarının üstüne sürecektir.. Ama bir milleti işgal ederek değil.. Bir millete hakaret etmek için değil.. Hiç bir millete.. Türk milletinin kurt köpekleri olacak, kocaman dişli. Türk milletinin kurt köpekleri bir koku olacak ki, hemen düşmanı buluvercek, kendisine hakaret edenleri buluvercek.. Kocaman dişli kurt köpekleri.. Düşmanın içerde olduğuna bilecek.. Türk milletinin kurt köpekleri.. Üstümüze köpekleri saldırttı diye Amerikalılara niçin kızalım.. Onların hakkı.. İşgalin kanunudur kurt köpeklerinin saldırması.. Hakka, adalete, insanlığa saldırması.. Amerikalı bir işgal gücüdür. O, hükmünü iera eyleyecek. Türk milletinin dişleri kocaman kurt köpekleri oluncaya kadar..

sabın faturasını bir hayli düşürecektir.

Amerika'ya gelince, daha Sovyetler Birliği gezisi sona ermeden, AP hükümetinin Tumpene Şirketi hesabına grev kırıcılığı yaparak Türk işçisinin emeğini Amerikalılara peşkeş çekmesi, 5000 Amerikan askerinin daha Türk topraklarına indirilmesi, Ankara'da NATO toplantısında doğu blokuna karşı nükleer silahlanmada kraldan çok kraltı davranılması, Amerika için herhalde yeterli garantilerdir. Hele, Meclis açıldıktan sonra solculara ve Amerikan aleyhtarlarına karşı yeni terör tedbirlerinin tezgâhlanması, bütün kışakları ortadan kaldıracaktır. Gelecek ilkbaharda Demirel'in Amerika'ya yapacağı seyahatte ise herhalde Washington'a ve Wall Street'e bağlığın türlü tezahürleri görülecektir..

Grev
yapan
Türk
işçisine
karşı
Amerikan
itleri..

Ankara'da Amerikan Hava Kuvvetleri'ne ait bir işyerinde grev göçmüş nübe bekliyor... Amerikalılar grevi sabote etmek için türlü oyunlara başvurdular

DEDİLER
HAKLARIMIZI
YEDİLER

GREV!

9 SENEDİR OYNANAN OYUN

OYUNUN ADI: İSTİSMAR

SAHNEYE KOYAN: AKIL HOCALARI

YAZARI: J.D. TUMPANE

OYNAYANLAR:

AMERIKAN SEFARETİ,

VE TUSLOG

JOHN D. TUMPANE

JOHN D. TUMPANE

FIGÜRANLAR: SÜREKAL

KOSTÜM: YALAN

MÜZİK: HAKARET

GREVİN ERTELENMESİ AP İÇİN YÜZKARASIDIR

MİLYONLARCA metreka-
rek Türk toprağını işgal altında
bulundurdıkları yetmiyormuş
gibi üslerinde çalıştırdıkları
Türk işçilerinin emeğini insaf-
sızca sömüren Amerikalılar, sil-
lah çekerek, işçilerin üzerine it-
ler salarak karamadıkları Harp
İş Grevi'ni, nihayet kraldan zi-
yade kralcı Demirel iktidarının
kararıyla bir ay geri bıraktır-
mağa muvaffak oldular.

Geçen sayımızda hazırlıklarını
ve nedenlerini bildirdiğimiz grev,
kısa zamanda Adana'dan Anka-
ra, İzmir, Diyarbakır, Samsun ve
İstanbul'daki Amerikan işyerle-
rine sıçramış bulunuyordu. Türk
işçisinin kararlı tutumu, beş on
kuruluşluk zam talebini vermeğe
yanışmayan Tumpane şirketi
yöneticilerini çileden çıkartmış,
bir yandan grevçilere silah çe-
kilipleri üzerine kurt köpekleri
saldırtırken, bir yandan da

grevi kırmak üzere Türk Silah-
lı Kuvvetleri nezdinde teşebbüs-
lere geçilmişti. Amerikalılar,
Ekim başında Türkiye'de NATO
tatbikatı yapılacağını, bu mak-
satla 5000 Amerikan askerli ile
400 Amerikan uçağının Türki-
ye'ye geldiğini, grevin devam et-
mesi halinde tatbikatın aksaya-
cağını ileri sürerek, Türk işçil-
lerinin yerine Türk askerleri-
nin çalıştırılmasını istiyorlardı.
Gayeleri belliydi: Türk işçisiyle
Türk askerini karşı karşıya ge-
tirmek, gerekirse kardeşi karde-
şe vurularak sömürülerini de-
vam ettirmek!

Ancak, Amerikalıların çıkar-
ları uğruna Türk işçisiyle Türk
askerini karşı karşıya getirmeyi
üniformalarının şerefiyle bağ-
daştırmayan Türk komutanları,
bu isteğe kesinlikle "Hayır!" ce-
vabını verdiler.

Amerikalıların bu grev kırma

teşebbüsleri karşısında grevi yö-
neten Harp İş Sendikası da,
hafta sonunda Türkiye'ye gelen
Amerikan Savunma Bakanı Mc
Namara'ya bir telgraf çekerek
Tumpane Şirketi'nin ve Ameri-
kan silahlı kuvvetlerinin tutu-
munu şiddetle protesto etti.
Harp İş'in telgrafında özetle
şöyle deniliyordu: "Türk Anaya-
sası, grevi işçiyi meşru bir diren-
me hakkı olarak tanımıştır.
Esefle size şunu da iletmek zo-
rundayız ki, fiilî greve başladı-
ğımızdan bu yana Tumpane Şir-
keti yerine karşımıza Amerikan
askeri makamlarına ilaveten si-
lahlı ve köpeklerle teşkil edilmiş
Amerikan askerlerini bulduk."

Harp İş'in bu telgrafına rağ-
men, grev kırıcı hareketlerden
vazgeçmek ve Türk işçisinin hak-
larını tanımak şöyle dursun, bu
defa da grevin ertelenmesi için
Demirel Hükümeti nezdinde te-

Türk
işçilerinin
Amerikan
Üssü'ne
vergiiledikleri
afizlerden
biri...

şebbüse geçildi. Ve Demirel Hükü-
meti de, hiçbir bağımsız ül-
kede görülmemiş bir tutumla,
kendi vatandaşlarının haklarını
değil, Amerikalıların çıkarlarını
savunmak yolunu tutarak
Harp İş grevini bir ay süre ile
erteledi. Erteleme kararının ge-
rekçesinde "NATO birleşik tat-
bikatı bakımından grevin millî
güvenliği bozucu görüldüğü" be-
lirtiliyordu. Oysa, tatbikatın ak-
samaması için işçinin beş on ku-
ruluşluk zam isteğinin kabul edil-
mesi yeterliydi. Ama Demirel
Hükümeti, Tumpane Şirketi ve
Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin
temsilcisi gibi hareket ediyordu...
Kendi vatandaşlarını Amerikalı-
lara ezdirtiyordu...

Bu arada, Harp İş grevi, bu-
güne kadar Amerika'nın dümen-
suyunda sendikacılık yapan ve
bugün zevahiri kurtarmak için
işçiyi destekler görünen Türk
İş'in foyasını da meydana ge-
kardı. Grevle ilgili olarak bir
bildiri yayınlayan Devrimci İşçi
Sendikaları Konfederasyonu bu
konuda şöyle diyordu: "Harp İş
grevi dolayısıyla Adana'da mey-
dana gelen olaylar, Türk işçi si-
nifına Amerikalıların ve onlar-
dan yardım alan Türk - İş Kon-
federasyonu'nun Türk emekçi
halkına yaptığı hizmeti, bütün
çiplaklığıyla ortaya koymuştur."

TIP Genel Sekreteri Rıza
Kuas da, bu konuda bir demeg
vererek şu açıklamada bulundu:
"Türk İş yöneticilerinin bugüne
kadarki işi aleyhtarı ve Ame-
rikalılardan yana tutum ve dav-
ranışları Türk işçisine gayet a-
çık olarak bilinmektedir. Türk
İş liderlerinin ve personelinin
maşalarının önemli kısmı Ame-
rikalılarca karışılmaktadır."
Gerçekten de bugün Amerika-
lılar, Türk işçisinin emeğini sö-
mürüyorlarsa bundan Türk İş
yöneticileri tarih önünde sorum-
ludurlar.

Bugün Demirel iktidarının ka-
rarıyla Türk işçisinin Amerika-
lılara karşı hak kavgası bir ay
geri bırakılmıştır. Gerçi grev
yapan sendika Danıştay'da ka-
rarı bozmak için bir dava aç-
mıştır, ama bu dava sonuçlanm-
caya kadar grev kırılmış ola-
caktır.

Grevi erteleme kararı, Türki-
ye'yi Amerikalılara peşkeş çe-
ken AP iktidarı için tarihe ge-
cecek bir utanç vesikasıdır. Ve
Türk işçisi, kendi oylarına karşı
işlenen bu ihaneti asla unutma-
yacaktır.

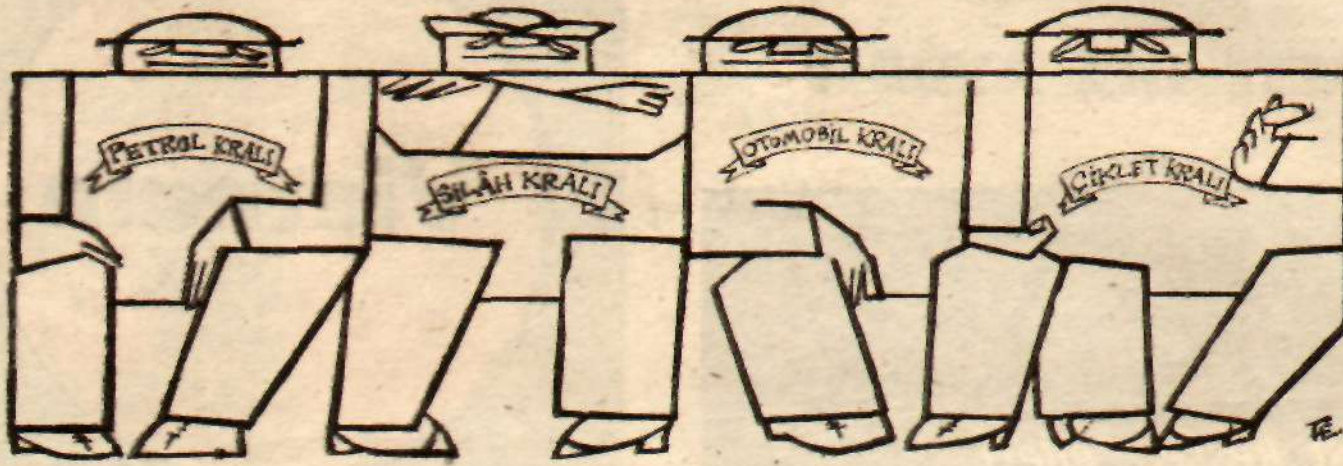
OKUYANLARLA OKUTANLAR

GECEN gün Fenakent köyündeydim. Okul dağıldı. Fena-
kent bir dağ köyü, taşlık mı taşlık; köyü bir barman-
lık ekecek yer açmak için dünyanın taşını tınazıyor; her
tarafırlar iki-üç adam boyu duvar. Onun için okulun dağıl-
masıyla çocukların duvarlar arasında kaybolması bir oldu.
Sade bir çocuk kaldı ortada, önünden gidiyor, sapaya vur-
muş. Hizlandım, yetiştin yanına. Adın ne, Memet? dedim.
Adım Cafer, dedi. Cafer, memlekette sınıf var mı? dedim.
Olmaz mı hiç, ben dördüncü sınıftayım, dedi. Bugün ne ders
gördünüz? dedim. Aile Bilgisi gördük, dedi. Kitabı var mı?
dedim. Aha, dedi. Uzattı kitabı. Baktım kapakına: Önlüğü
tenteneli bir kadın, bir kız, bir de oğlan çocuğu, pasta yapı-
yorlar. Kaça bu? dedim. Babam 145 kuruş vermiş, dedi.
Rastgele bir yaprak açtım. Okuyuver bunu bana, dedim.
Okudu: "Ev ailenin yuvasıdır. Bu yuvanın büyüklüğü o
alileyi barındırarak kadar olmalıdır. Bir ev kiralanacağı za-
man her şeyden önce kirasının aile bütçesine uygun olması
düşünülür. Bundan sonra evin sağlığa uygun olması aranır.
Yani evin bol güneş alması, damının akmaması, su yolları
nın iyi işlenmesi, bacalarının iyi çekmesi istenir. Mutfak,
aydınlık ve içinde rahat çalışılabilecek kadar geniş olmalı,
fazla güneş görmemelidir... Yatak odaları evin babeye
bakan yönünde olmalıdır. Sokak üstünde olursa, uykudaki-
leri rahatsız eder. Yatak odalarında fazla eşya bulundurul-
mamalıdır. Yatak, sabah güneşini gören pencerenin karşı-
sına konulmamalıdır. Buna dikkat edilmezse güneş, insanı
vaktinden önce uyandırabilir. Bu odalarda bulundurulacak
eşya, yatak, elbise ve çamaşır dolabı, tuvalet masası, bir
de iskemleler... Evin bütün pencerelerinde olduğu gibi ya-
tak odalarının pencerelerinde de güneşlik bulunmalı, bunun

üstüne de ince, hafif ve yıkanabilen kumaştan yapılmış per-
deler asılmalıdır." Yeter be, Cafer, dedim. Uğur ola, dedim.
Uğur ola, dedi. Baktım ardından, taşların arasına girdi, kay-
boldu. Cafer, Türkiye'deki 3 milyon 430 bin köylü konutun-
dan, 16 bini mağara, iki yüz bini penceresiz, helâz olan
bir komutta oturuyor.

Doğru İstanbul'a gittim, Bâbü'l-ye. Bu yolun yolcusunu
buldum. Ne iştir bu? dedim. Senin kafana kızıl kurt sok-
muşlar, dedi. Onu at aklından, silkele, ama şunu hiç çıkar-
ma aklından, dedi: Biz kaynaşmış bir kitleyiz, kaynaşmış
kazan değil, dedi. Pekiyi aile nedir? dedim. Aile, dedi, en
küçük işletmedir. Mesela bizim aile, dedi, bir okutma işle-
mesidir bizim aile. Ama kapalı bir işletme değil. Öbür oku-
tucu ailelerle de birleştik, bir aile birliği kurduk. İlk okul-
larda 19 derse karşılık, 89 çeşit kitap basıyoruz, dedi. Her
yıl bunları azıcık değiştirip, fiyatlarını arttırıp yeni baskı-
larını çıkarıyoruz, böylece eski kitapların okunmasını önle-
yerek, aşıktan 500 milyon lira vuruyoruz, anladın mı? dedi.
Anladım, dedim. Peki bu kitaplarla ne okutuyorsunuz? de-
dim. Bu kitaplarla mı? Kitapları okutuyorum tabii, dedi.
Başka ne okutuyorsunuz? dedim. Biz mi? dedi. Biz daha
başka şeyler de okuturuz, dedi. Mesela, biz petroleri oku-
turuz, dedi. Madenleri okuturuz, sahilleri okuturuz, dedi.
Senin anlayacağın, dedi, biz memleketi okuturuz, dedi. Pe-
kiy, dedi sonra, sen necisin? kimlerdensin? dedi. Ben oku-
yanlardım, dedim. Çocuk musun sen? dedi. Çocuğum, de-
dim. Demek sen okuyanlardasın? dedi. Öyle, dedim. Onu
anladık, ama ne için okuyorsun? onu anlamadım, dedi. Onu
anlamayacak ne var, dedim. Sizin topunuza birden okumak
için okuyorum, dedim. Haaa, dedi. Yaaa, dedim.

Can YÜCEL

Amerikan Cumhuriyeti

Eğitimde Uluslararası Çerçeveye Doğru

İDRİS KÜÇÜKÖMER

FİRSAT eşitliği, sosyal sistemde verimliliği ve mutluluğu birlikte artırır. Bu, artık tartışılmaz bir kuraldır. Tartışılan, bunu sağlama metodudur. Eğer bir toplumda, bir azınlığın çocukları yerine daha büyük miktarda halk çocuğuna ve nihayet bütün halk çocuklarına maddi ve kültürel şartlarda eğitim sağlanırsa, hem daha fazla miktarda ve hem de daha üstün kabiliyetler ortaya çıkar, toplumun değişik katlarından hizmet ederler. Bu, toplumda hem verimlilik ve hem de mutluluk artışı demektir. Kısaca, büyük ölçüde fırsat eşitliği sağlandıkça, sosyal adalet ve verimlilik ayrı, biri diğeri pahasına elde edilen alternatifler olmayacaktır. Fırsat eşitliği vermek asıl yaratıcı olan insanda yatırım demektir de. Fırsat eşitliğinin verileceği esas somut alan eğitim alanıdır. Burada eşitsizlik, hem sınıf farklarını büyük ölçüde yansıtır, hem de sınıf çatışmasının süreceğine işaret eder. Burada fırsat eşitliğinin verimi ve mutluluğu artırdığını temel bir ilke ya da postula olarak kabul edeceğiz. Türkiye'de bu eğitim verilebilir mi, verilemezse ne olur? Meseleye eğitim ve propaganda kavramları ile bakarsak sonuca varabiliriz.

EĞİTİMİN, toplumda maddi ve kültürel ihtiyaçlarını ya da amaçlarını karşılamaya yönelik (ya da onların karşılanmasına yardımcı olan) bir sistemi olmalıdır. Buna fonksiyonel eğitim diyebiliriz. Eğer böyle olmazsa eğitim sistemi etkin değildir; ve açık, gizli işsiz bir "okumazlar proleteryası" yaratabilir (Bizde olduğu gibi). Söz konusu amaçlara yönelirken objektiflik gözetilmeli, gerçeklerden, ilmi bilgilerden kaçınılmamalıdır, alternatifler değerlendirilebilir. Seçme hürriyeti, alternatiflerin değerlendirilebilmesi ile ancak vardır. Bu da bir ilke ya da postuladır.

Oysa alternatif, değişik yolların varlığının anlaşılması, eleştirilmenin ve karşı eylemin ortaya çıkması demektir. Bu eylemin tam örneği ulusal ve uluslararası sınıf çatışmasıdır. İşte bu noktada, daha ileriye, yeniyse, değişikliğe karşı tutucu, geriletici, sapırtıcı propaganda işe karıştırılır. Propagandanın bir tanımını verelim:

"İlgili bir kişi (ya da kişilerin), diğer kişi gruplarının davranışlarını ilana yolu ile sistematik olarak

denetleme ve sonuç olarak eylemlerini kontrol etme çabası" (L. W. Doob)

EĞİTİM ve propagandanın tanımları ve yukarıki iki ilke çerçevesinde, nüfusu süratle artan, ekonomisi tarihi olarak hasta olan ve Dünyanın Ortadoğu'daki petrol kaynakları ve bazı stratejik madenleri üzerinde kilit noktasındaki Türkiye'de eğitim sistemi, iç ve dış egemen sınıfların bir propaganda aracı haline dönüşecektir. (Şüphesiz, propagandanın yetmediği yerde yasaklar, şiddet hareketleri sıralanacaktır.) Teknolojik gelişme ile küçülen dünyamızda, artan fakir kitlelerde, doğrudan ya da dolaylı olarak, fırsat eşitliği özlemi gittikçe yoğunlaşmaktadır. Mesele, fırsat eşitliğini eğitim alanında verebilmek, mevcut ekonomik kaynakların çok büyük oranının insanda yatırıma sağlamak için okullara, yollara, laboratuvarlara, kütüphanelere, öğretmen yetiştirilmesine, vesaireye tahsis edilmesi demektir. Bu ise mevcut sistem değişmeden imkânsızdır. Bu değişikliğe karşı, mevcut düzenden çıkarı olan iç ve dış sınıflar değişiklik getirecek bir eylemi engellemek, sapırtmak için eğitim adı altında, yapıcı, ileri bir alternatif tanımayan, dogmatik propaganda yapacaklardır. Propaganda, insanları fırsat eşitliği isteginden uzaklaştırmak üzere, kişi olarak kendi sınıfları açısından düşünülme ve karar sahibi olabilmelerini engelleyecek ölçü ve standartları vermeye yönelmektedir. Bunda kullanılan değişik malzeme arasında, eğitimde din ve aile kavramları vardır.

NİTEKİM özellikle bugünün az gelişmiş ülkelerinde, bu arada Türkiye'de fırsat eşitliğini verebilecek sosyalizm alternatifine giden yolları kapamak isterlerken söz konusu malzeme kullanılacaktır. Gittikçe artan kitlelere, sosyalizmde çocuğun aile ile ilişkisinin kesildiği propaganda yapılacaktır. Çünkü Türk halk çocukları fonksiyonel bir eğitim sistemine mevcut düzende çıkartı feda edilmeden alınmaz. Şu halde bu düzenden çıkarı olanların mutluluğu, milyonlarca Türk çocuğuna ve halkına çok pahalaya gelmektedir. Sosyalizmde dine yer olmadığının da propagandası yapılmaktadır. Neden yaygı-

larında, kazanç sağlamalarında dinle hiç bir ilişkisi olmayanlar dini propaganda aracı yapıyorlar? Bunun cevabı da yine artan kitlelere bu dünyada mutlu olmanın maddi ve kültürel amaçlarını bulmak yerine, diğer dünyanın salık verilmesindedir. Oysa bu dünyada mutlu olma özlemi bütün az gelişmiş ülkelerin ortak yanlarından biri olmaya çoktan başlamıştır. Eğitim sisteminin din, aile, vesaire üzerine sloganlarla sapırtıcı propaganda sistemine dönüşmesinin sorumluluğu, bana göre, Milli Eğitim Bakanlığı, Hükümeti, bu işlere içtenlikle katılanları aşar. Durmadan fakir halk çocuklarına imam hatip okulu açmak, ortaokul ve liselere din dersi koymak, iç sorumlulara, sınıf çatışmasını önlemenin ya da gizlemenin araçları gibi gözükabilir. Fakat, bu biçime sokulan propaganda sistemi ile temel ekonomik meseleler çözülemeyecek, din adamları proleteryası (Vietnam'da olduğu gibi) yaratmayı bir yana bırakalım, ülkenin iki kampa ayrılması sürecini hızlandıracaktır.

KISACA, bugünkü eğitim sistemine verilmek istenen biçim, bir iç çatışmanın tohumlarını taşımaktadır. Az gelişmiş ülkelerde "iç harp potansiyeli" ise, Amerika'nın kendi hegemonyası ve bu arada ülkelerin içine "teranma"nın için önemli bir potansiyel olmaktadır. Amerika'nın çeşitli üniversite ve bilim kurumları denilen yerlerde yaptıkları araştırmalar arasında, Amerika Savunma Bakanlığı adına "Güney Amerika'da iç savaş potansiyeli", araştırmasından haberinizi var mı?

Bazı kimselerin imam hatip okulu öğrencileri ile iftihar etmesi, yine bazı okullarda birkaç kişiyi okutması gibi çabalar asıl meseleyi gizleyemez. Hele değişik kurumlar yanında, gözlerine kestirdikleri üniversite öğrencisinden profesörüne kadar uzak tutmaya çalışmak, ancak bölücü ve çatışmayı körükleyici olabilir. Bunları yapmak hiçbir dünyada sevap olmaz. Fakat onlar bu yangını körüklemenin tarihî fonksiyonunu yapmaktalar, buna inanıyorum. Bununla beraber, gelişmemiş ülkelerin insanları, iç bölünme hangi kampa olursa olsun, daha çok acı çekecektir. Bu, bana göre, belli ya da trajik bir süreçtir çünkü.

Kuzey Vietnam'dan dönen

MEHMET ALİ AYBAR

yazıyor

*Memesi kesilen, etleri
dağlanan, kopartılan
mücahit kız: TRAN THI LY*

Vietnam

● "Kimlerle çalıştığınızı söyleyecek misin?" diyorlardı, Taylandan kresilli su dolduruyor, üstüme çıkıp çiğniyorlardı. Tıbbi tilmiş mum döküyorlardı ● Bacaklarımı iki yana ayırma-

HANOİ güzel bir şehir. Büyük bir park gibi. Kocaman ağaçlar. Şehrin ortasında göller, göllerde adacıklar. İnsanlar cana yakın, çalışkan, sakin ve sabırlı. Kadınlar güzel. Yürüyüşlerinde soylu bir âhenk. Bunca narın vücutların, bunca dayanıklı olmasına şaşıyorsunuz. Hepsi de aynı şekilde giyiniyorlar: Siyah ipekliden bol paçalı pantolonlar; beyaz, mavi, yeşil tünükler. Çıplak ayaklarda takunyeler, sandallar...

Fransızlardan kalma, bahçe içinde bir evin zevkle döşenmiş, aydınlık odasındayız. Burası kaldığımız otele 500-600 metre mesafede, Milli Kurtuluş Cephesi temsilciliğinin merkezi... Sıcak bir ağustos günü. Rahat koltuklar.. Tavan-da kocaman bir vantilatör. Çay fincan-ları boşaldıkça doluyor. Güneyden ge-len tanıkların ifadesini alıyoruz. Genç, güzel bir kadın konuşuyor. Tatlı bir sesi var. Sakin sakin anlatıyor.

Adı TRAN THI LY... Yaşı 30. "Beni yakaladıkları zaman 18 yaşındaydım" diye söze başlıyor. TRAN THI LY'nin hikâyesini ağızdan zaptettiğim gibi aynen sunacağım size:

"Ben, güneyin QUANG NAM vilâyetine bağlı DIEN BAN kasabasının DIEN HONG köyündüm. 1955'in 20 Temmuz'u ıdıl. Milletlerarası Kontrol Komisyonuna bir dilekçe postalamış, SEÇİMLERLE ilgili bir mitingten dö-nüyordum. Daha o tarihlerde Cenevre sözleşmeleri sabote edilmeye başlan-mıştı. Vatanımızı Amerikalılara teslim eden Saygon'lu efendiler, Kuzeyle Gü-ney'in tek bir hükümetin otoritesinde birleşmesini sağlayacak olan seçimleri yaptırınamaya kararlı görünüyorlardı.

Japon emperyalistlerini yurtdumuzdan kovmuş, sekiz yıl sonra kanlı bir kur-tuluş savaşı sonunda Fransız emperyalistlerini de yenmiştik. Cenevre sözleş-meleri, milli birliğimizi, toprak bütün-lüğümüzü tanımıştı. Fakat biz Güney'i-ller, Amerika'nın Saygon'a bir kukla hükümet oturtmasını ve Fransızlardan boşalan yere adım adım yerleşmelerini endişe ile izliyorduk. Sırtlarını Ameri-ka'ya dayayan Saygon'lu efendiler, Kurtuluşta köylüye dağıtılan toprakları geri alıyor, eski sahiplerine, toprak a-

ğalarına iade ediyorlardı. Fransızlara karşı dövüşmüş olanları takip ediyor; yakalıyorlardı. Bir takım Amerikan heyetleri geliyordu. Amerikan general-leri, uzmanları, Amerikan Elçisi yavaş yavaş yurdun hakiki sahipleri durumuna geliyorlardı. Satılmışlardan bir ordu kuruyorlar; emniyet kuvvetlerini güç-lendiriyorlardı. Yardımlar mekanizma-sıyla ekonomimiz, maliyemiz, her şeyi-miz onların eline geçmişti. Ve Saygon'lu efendileri maşa olarak kullanıyorlardı.

DIEM, Güney Vietnam halkını üç ka-tegoriye ayırdı: Gayrimeşrular, yarı meşrular, sadık vatandaşlar... Ameri-kahlarla usaklarının "gayrimeşru" de-dikleri, Fransızlara karşı dövüşmüş olan vatandaşlarımızı. Cenevre anlaşmalarının uygulanmasını isteyenler, bağımsız-lıktan, demokrasiden yana olanlar, kı-sacası köle olarak yaşamayı reddeden-ler "gayrimeşrular" listesindeydi. "Yarı meşrular" da, bunlarla yakınlığı olan kimselerdi. "Sadık vatandaş" dedikleri ise Amerikalılara hizmet eden hainler-di; Toprak ağaları, kompradorlar, Fran-sızlar ve Japonlarla işbirliği yaptık-tan sonra şimdi Amerikalıların emrin-de çalışan satılmış politikacılar, yük-sek rütbeli subaylar, kaçakçılar, kara-borsacılar, fahişeler... DIEM idaresinin "sadık vatandaş" dediği bunlardı...

Ben daha ondört yaşında bir çocuk-ken, gençlik teşkilâtı saflarında Fran-sızlara karşı savaşmıştım. Artık du-rumu çok daha iyi kavrayacak bir yaş-laydım: Bir ihanet şebekesi karşısında olduğumuzu görüyordum. Cenevre söz-leşmelerinin uygulanması için mücadele ediyorduk. Milletlerarası Kontrol Ko-misyonu'na başvuruyor, seçimlerin ya-pılması için mitingler, gösteri yürüyüş-leri düzenliyorduk.

DIEM'in adamları, 1955'in 20 Tem-muz günü, beni böyle bir mitingten dö-nerken yakaladılar. DIEM BAN Emni-yet Müdürlüğü'ne götürdüler.

Müdüriyette mitinge katılıp katılma-dığımı soruyorlar.

— Katıldım, diyorum.

Tahkikat Komisyonu'na başvurup vurmadığımı soruyorlar.

— Seçimler için başvurduğum, diyo-rum.

İŞKENCE CİNAYET ATLIAM

"Hayır" diyordum ● Ağzım-
Tavana asıp sırtıma eri-
redip yerime çomak soku-

yorlardı ● Kulaklarıma, göğüs uçlarıma ve edep yerimin içine elektrik cereyanı veriyorlardı ● Kızgın demirle omuzumu dağladılar, kerpetenle budumdan et kopardılar... ● Meme uçlarımdan birini de kopardılar, hâlâ kanıyor, görüyorsunuz.

— Seni bu işlere kimler kışkırtıyor, diye soruyorlar.
— Kimse, diyorum.
Ölüme bir liste sürüyorlar: Yüzlerce isim var; kadın erkek...
— Bunlar komünist, seni bunlar kışkırtıyor; at guraya imzayı, diyorlar.
— Ben bu kimseleri tanımıyorum; imzalamam bu kâğıdı, diyorum.
— Öyleyse tanıdığın, beraber çalıştığın kimselerin adlarını söyle, diyorlar.
— Söyleyecek bir şey yok, diyorum.
— Görürüz, diyorlar; ve beni bir başka odaya alıyorlar.

İşkence başlıyor

Acaip âletler asılı duvarlarda; ortada dikdörtgen şeklinde alçak bir masa var. Masanın yanında bir lastik bota, bir huni, bir de gaz tenekesi var. Yatırıyorlar beni bu masaya; kollarımı, bacaklarımı masanın altından bağlıyorlar. Huniyle lastik boruyu ağzıma sokuyorlar; ve kovadaki kresilli suyu boşaltıyorlar. Nefes alamıyorum. Boğazım, midem yanıyor. Duruyorlar.
— İmzalayacak mısın? Kimlerle konuştuğunu söyleyecek misin? diyorlar.
— Hayır! diyorum başımla.
Gene kresilli suyu boşaltıyorlar boğazıma. Kendimden geçiyorum.
Kendime geldiğim zaman, işkencecilerden biri üstüme çıkmış karnımı eğiyor. Ağzımdan, burnumdan sular fışkırıyor. Aynı işi bir daha, bir daha yapıyorlar. Ben de bir daha, bir daha bağıyorum.
Sonra kollarımı arkadan bağlı, ayaklarımdan tavana asıyorlar başaşağı; ve sallaya sallaya iki kişi sopa ile dövüyor beni. Arada soruyorlar:
— Konuşacak mısın?
Tavana asmanın çeşitleri var: Kollarımı arkadan ayaklarıma bağlıyorlar ve eşval gibi tavana asıp sırtıma iki küreğimin arasına eritilmiş, kızgın mum akıtıyorlar.
Bir başka sefer gene bileklerimi arkadan bağlıyorlar ve dirseklerimden tavana astıktan sonra bacaklarımı iki yasa ayırıp edep yerime çomak soku-

yorlar. Sonra elektrik cereyanı veriyorlar kulaklarıma, göğüs uçlarıma ve edep yerimin içine.
Bakınız memelerimden birinin ucu koptu; bunca yıl geçtiği halde hâlâ kanıyor... Kızgın demirle omuzumu dağladılar, kerpetenle budumdan et kopardılar. Bakınız, işte izleri..."
— Ve de izleri görüyoruz gözlerimizle; Sağ omuzda derin yanık izleri. Dr. Forss, üçüncü derece yanık, diyor Sağ memenin ucu kopmuş, hafiften kanıyor. Ve sol oyluktan kasığa yakın kerpentin oyduğu yer.
Hanoi'nin havası sıcak, rutubetli; tavana koca vantilatör dönüyor. Masada çay fincanları; midem bulanıyor. Bütün bu cinayetler işlenirken habersiz yaşamış olmanın sorumluluğundan midem bulanıyor. Ve TRẦN THI LY anlatmaya devam ediyor:
"DIEN BAN Emniyet Müdürlüğü'nde ilk sefer üç ay kaldım. İkincisinde 21 gün. İşkence odasından hücreye getirdikleri zaman kendimden geçmiş, artık acı bile duymaz halde yere seriliyordum.
Uyuyor muydum? Uyanık mıydım? Ne kadar zaman geçiyordu bu halde? Bir ara kapı açılıyor; işkenceciler geliyor, beni alıp götürüyorlardı gene işkence odasına.
Su dolu bir madeni fiçiyi çıplak olarak sokuyorlar; kapağı kapatıyorlar; ve fiçiyi demir çubuklarla vuruyorlar. Beynim pathyor; göğsüm eziliyor; bağırsaklarım ağzımdan çıkıyor sanki. Dayanılmaz bir işkence bu.
— Konuşacak mısın? diye soruyorlar.
Artık "hayır!" bile diyemiyordum. Eşasen onlar da biliyorlar konuşmayacağımı.
Aramızda İNSANLIK üzerine amansız bir savaş var. Onlar beni konuşturarak İNSANLIĞIMI yoketmek istiyorlar.
Bir başka sefer ağaca bağlayıp taş atıyorlar. Taşın geldiğini görüyorsunuz, kıpırdamıyorsunuz. Bu, çoğu zaman kolektif bir işkence şeklidir. Yani beş on kişiyi ağaçlara bağlarlar ve üç beş metre mesafeden işkenceciler hep beraber bizleri taşla tutarlar.

HOI AN Hapishanesi'ne nakledildiğinde, on gün hiçbir şey yapmadılar. Yaralarımı tedavi ettiler. İyi yemekler verdiler. Yeni bir işkence şekli idi bu. On günün sonunda gene arkadaşlarımı ele verip vermeyeceğimi sordular. Bekledikleri cevabı alamayınca eski işkenceler başladı.
Bir geceydi. Önce erotik sahneler seyrettirdiler: pis şeyler.
— Konuşmazsan seni kısırlaştırırız, diyorlardı. Bu sözleri hemen her elektrik işkencesinde, edep yerlerime her çomak soktuklarında tekrarlarlardı. Bir kadının kısırlaştırılmakla tehdit edilmesi, ana olmamak düşüncesinin bir kadının zihninde yer etmesi, korkunç bir işkence...
Sonra beni işkence odasına götürdüler. Tavana kızkardeşim sallanıyordu; benden dört yaş küçük olan kızkardeşim...
— Konuşacak mısın? diye bir daha sordular ve kardeşime işkenceye başladılar. Saatler sürdü: Gözlerimin önünde bana yapılanları ona da yaptılar.

Cehennem hayatı

HOI AN'dan sonra DA NANG ve HUE hapishanelerinde kaldım. İşkenceler devam etti. Tavanları alçak, pencereleri 1.50 x 2.00 ebadında hücrelere iki üç, bazen beş altı kişi kapatılıyor. Beş altı kişi olursa, yatamıyor, ayakta duruyor, sırayla çömelebiliyorduk. Zemin çimento idi. Çimentoya şap karıştırıldıklarından, kışın rutubet tahammül edilmez dereceyi buluyor; zangır zangır titriyorduk. Yazları da sıcak dayanılmaz oluyordu. İhtiyaçlarımızı defetmek için küçük bir kova vardı. Kova çok küçük olduğu için ve gardiyanlar kovayı boşaltmadıklarından, kova dolar taşar, sıdık ve kazurat içinde kahrıldık. Yemeklerimiz, yani bir miktar haşlanmış pirinç kapıdan yere, bu mundarlığın içine atıverirlerdi. Günlük su ihtihakımız 1/4 litre idi. Devamlı

bir susuzluk içindeydik. Tabii, hiç yıkanamıyorduk.
Hücremize dışarıdan biri girse, kovanın, havasızlıktan mutlaka bayılırdı. Ama biz yıllarca bu hücrelerde yaşamaya mahkûmduk.
Gardiyanların yüzüne baksak suç, bakmasak gene suçtu. Yüzlerine bakarsak, "Demek hâlâ burnun kırılmadı" derler ve döverlerdi. Bakmazsak, "görmez memezlikten mi geliyorsun?" derler ve döverlerdi.
DIEN BAN ve KY LAM Emniyet Müdürlüklerinde işkence odalarının bitişindeki odada çoğu zaman Amerikalı subaylar, uzmanlar bulunurdu. Kapağı daima açıldı. Bana işkence yapılmışken Amerikalılar bu açık kapıdan bakarlardı. Hapishaneye de sık sık gelirler, direktifler verirlerdi. Yüzlerini görmesek bile, geldiklerini şartların ağırlaşmasından anlardık.
Bu böyle 1955'ten 1958'e kadar devam etti. Her tarafım yara bere içindeydi. Göğsümdeki yara bir tohaf yayıydı. Ucu koparılan memeden devamlı kan sızıyordu. Hiç takatim kalmamıştı. İşkence odasına sedye ile götürüyorlardı.
Bir gün gene gelip sedye ile aldılar; fakat işkence odasına götürmediler. Benim gibi bitkin üç mahpusla birlikte bizi hapishanenin önünden akan nehre attılar. Ötekiler ölmüş, beni bakkıllar kurtarmışlar. Ve elden ele, köyden köye beni KUZEY'e geçirdiler. KUZEY'e geldiğim zaman 29 kiloydum; şimdi 40 kiloyum. Dokuz yıldır tedavi görüyorum. Hastanedeyim. Görüyorsunuz iyileşemedim. Takatsizim. Sağ mememin ucundan hâlâ kan sızıyor. Yaralarım sızıyor, yahut bana öyle geliyor. Uyuyamıyorum. Dahice kabuslu rüyalar görüyorum. Mahkemeye anlattığım benim size anlattıklarımı..."
TRAN THI LY sustu.

Gelecek hafta:

KİTLECE CİNAYETLER
VE TOPLAMA KAMPLARI

VARNA'DA DENİZ, GÜNEŞ

Aşağıda okuyacağınız mollar bir haftalık bir Varna gezisinin izlenimleridir. Varna izlenimleri yerine Altın Kum izlenimleri demek daha doğru olacak; çünkü Varna'yı pek az gördük; Balçık dışında. Şteki yaz köylerini ise hiç görmedik. Bunun için yalnız Altın Kum'dan söz etmekle, Bulgaristan'ın turizm alanındaki başarılarına değinmekle yetineceğim.

Fakat bu bir haftanın izlenimlerinden söz etmeden önce Bulgaristan hakkında birtakım genel bilgiler vermeyi gerekli buluyorum.

Bulgaristan'ın nüfusu 8.264.000; yüzölçümü 110.911 kilometre kare. İki siyasi parti var: Bulgar Komünist Partisi ve Çiftçiler Birliği. 429 milletvekili olan 199'ü Çiftçiler Birliği'nden. İşçilerin ve hizmetlilerin sayısı 1966 yılında, 2.404.000; bunun 1.323.000'i işçi. Milli ekonomide çalışan uzmanlardan yüksek tahsillilerin sayısı 1951'de 41.984 iken 1966'da 129.469 olmuş. 1957'de yapılan yatırımları 100 olarak kabul ederssek, 1966'daki yatırımlar 234'ü. 1966'daki yatırımlar 434'ü buluyor. 1966 yatırımlarının yüzde 45,9'u tarımın, yüzde 19,2'si tarıma, yüzde 3,9'u inşaatla gitmiş. 1939 milli gelirini 100 kabul ederssek, 1966 milli geliri 433 oluyor. Feti başına milli gelir ise, 1939'da 100 olarak kabul edilince, 1966'da 336 oluyor. (1966'da nüfusun yıllık artış oranı binde 6,6'dır.) 1966 yatırımlarının yüzde 56,1'i üretim araçlarına, yüzde 43,9'u tüketim mallarına gitmiş. 1966 yılında ihracat 1 milyar 527 milyon leva (Resmi kurda 2 leva 1 dolar ediyor). İthalat 1 milyar 730 milyon leva. 1952 reel ücretlerini 100 olarak kabul ederssek 1966 reel ücretleri 193, 1956 reel ücretleri 225 oluyor. 1966'da basılan kitap sayısı 3.453. Gecce 1966'da mevcut televizyon alıcısı sayısı 287.880. Bu kadar rakam yeter. Gelelim Altın Kum'a.

FETHİ NACİ

BİR elinde pardesü, bir eli cebinde, Lenin'in kasketli heykelini sağda bırakarak ilerleyince Bulgaristan içinde yeni bir ülkeye gelmiş gibi olacaksınız. Ekim ihtilâlinin yaklaşan 50. yıl dönümü ile ilgili olarak en küçük köylerde bile gördüğünüz afişler, yazılar, Lenin portreleri, komünizimle ilgili sloganlar artık geride kalmıştır. Yolunuzun üzerinde yalnız Picasso'nun güvercinini ve birkaç dilde yazılmış bir tek kelimeyi göreceksiniz: Barış. 'e bir eski şiiri hatırlayacaksınız: "Gök mavî mavi gülümseyordu - Yeşil yeşil dallar arasından". Bulgaristan'a girdikten sonra bir an bile pesinizi bırakmayan yeşil, burada, denizin ve köklerin mavisini ile sarmaş dolaş, insanlığın yaratıcı emeği ile kolkola, bir kat daha güzelleşir.

Eylül güneşinin ısıttığı yollar ve plajlar insanlarla doludur. Hediyelik eşya satan dükkânlar daima turistlerle doludur: Elde işlenmiş örtüler, oyma tahta işleri ve içkiler... Kimi giyimli, kimi sadece mayolu turistler sokaklarda rahat rahat dolaşırlar. Alabildiğine yaşlı kadınların yaşama tutkusu insanı şaşırtır. Bir de çocukların gürbüzlüğü... Ben bu kadar sevimli, sağlıklı çocuğu şimdiye kadar bir arada görmedim.

ULUSLARARASI GAZETECİLER EVİ. Altın Kum'a 3,5 kilometre kala sağda büyük bir yapı göreceksiniz; yanında, daha az yüksek fakat daha geniş bir başka yapı. Bunlar, yıl önce yapılan "Uluslararası Gazeteciler Evi'nin yapılarıdır. Gazeteciler, yaz aylarında dinlenecek bir yerleri olmamasından yakınmışlar; böyle bir yer yapılmasına karar verilmiş. Bütün sosyalist ülkeler katılmışlar Gazeteciler Evi'nin yapılına: Roman-yahılar doğramaları yapmışlar, Çekoslovaklar kattıkları; Çin'lier halıları ve perdelik kumaşları vermişler, Sovyetler elektrik tesisleri ve mutfak lavabolarını, Kuzey Kore'lier tablolar göndermişler; kısaca bütün sosyalist ülkeler bu kuruluşa katılmış.

Varna'da bir günlük gazete çıkıyor.

Ayrıca müesseselerin kendi mensupları için çıkardıkları küçük gazeteler var. Dergiler var. O tek gazetenin başyazarı, yarımcısı, kültür bölümü yöneticisi, Varna radyosundan bir görevli ve tercümanlık yapmaya gelen Sabri Molla ile Gazeteciler Evi'nde tanıştık. Türkiye'den gelen basın mensupları için bir kokteyl düzenlemişlerdi. (Yeri gelmişken söyleyeyim: Bu geziyi Hatipoğlu Turizm, Bulgarların turizm örgütü olan Balkan turizmle işbirliği yaparak düzenlemişti.) Başyazar, sosyalist ülkelerin ortaklaşa emekleriyle ortaya çıkan Gazeteciler Evi'nin bütün dünya gazetecilerine açık olduğunu söyledi. Bir arkadaşımızın "Şartlar nedir?" sorusuna verilen cevap pek kısadır: "Gazeteci olmak. Barıştan yana olmak."

Gazeteciler Evi'nin 300 kışur odası var. Yüzde 20'si Bulgar gazetecilerine ayrılmış, üst tarafı dünya gazetecilerine. En çok kalma süresi 20 gün. Çoluk çocukla gitmek mümkün. Bir kişi için komple pansiyon bedeli 5,5 dolar.

BALÇIK'TA. "Peki, sanatçılar, edebiyatçılar nerede dinleniyor?" dedik. "Onların dinlenme yeri ayrı, Balçık'ta, dediler. Orayı da göreceksiniz."

Balçık'a Altın Kum'dan otobüsle aşağı yukarı bir saatte gidiliyor. Yolda, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde bahsettiği, eski Türklerden kalma bir Tekke ile bir Kervansaray kalıntısı gördük. Balçık adı nerden geliyor, bilmiyorum, ama uyandırdığı çağrışımla uzaktan yakından bir ilgisiz yok. Vakıf ile Romanya kraliçesi yaptırmış burayı; o zamanlar Balçık Romanya sınırları içindeymiş; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bulgaristan sınırları içine alınmış. Ve Bulgar yöneticileri, bir zamanlar kraliçenin oturduğu yerleri Bulgar sanatçılarına, edebiyatçılarına yazık dinlenme yeri olarak vermişler.

Birbirinden güzel evler. Birinin önünde yaşlıca biri oturmuş kitap oku-

yordu. Kumda beş-on kişi ancak vardı. Eski yapıları, aynı üslupta olmak üzere, sadece bir lokanta eklenmiş.

Dinlenme yerinden otobüsün beklediği anayola kadar çok sayıda dinlenme kulüpleri gördük. Bunlar genellikle iki kişilik. Absapın. Çeşitli müesseselere ait.

DENİZ VE GÜNEŞİN ÖTESİNDEKİ Bulgaristan turizmi ve özellikle Altın Kum hakkındaki bilgilerin bir kısmını Balkanturist'in reklam ve ilan şefi Boris Atoftan aldım; bir kısmını da bizler için düzenlenen bir toplantıda Bulgaristan turizminin önemli yöneticilerinden (adını hatırlamıyorum) biri verdi.

Turizm sanayiinde yalnız Varna'da çalışanların sayısı 8.000. Bütün Bulgaristan'da aşağı yukarı 30.000. Tabii turizm mevsiminde; yani mayıs başından eylül sonuna kadar. Altın Kum, 235 hektarlık bir sahayı kaplıyor; 5 kilometrelik bir plajı var. Her akşam birtakım araçlarla bu plajın kumlarını düzeltiyorlar. Altın Kum'a çok yakın olan Drujba ise 158 hektarlık bir alanı kaplıyor. Bütün tesisler 10 yıl içinde kurulmuş. 1956-1966 arasında turizm için yapılan toplam yatırım 120 milyon leva kadar, yani 60 milyon dolar. Bulgaristan'ın yalnız 1966 yılında turizmden sağladığı döviz ise 52 milyon dolar. Dış ülkelerde Bulgar turizmini propagandanın için bir yılda harcanan para aşağı yukarı 3 milyon doları buluyormuş. Kapitalist ülkelerden, sırayla, en çok Batı Almanya'dan, Avusturya'dan, Fransa'dan, İngiltere'den turist geliyormuş. Sosyalist ülkelere ise en çok Çekoslovakya ve Doğu Almanya'dan. Bulgarlar 1967'de 40.000 kadar turist göndermişler İstanbul'a. Yollarda "Doğunun incisi İstanbul'u ziyaret ediniz" yazılı (birkaç dilde) afişler var.

Geçen yıl, 20 eylül kadar gelen turistlerin sayısı 300 bin iken, bu yıl, aynı süre içinde, 1 milyon 3 bin turist

Varna, modern plaj tesisleriyle bütün Avrupalıların akın ettiği turistik bir merkez olmuştur.

gelmiş. Balkanturist, her gün, 17.000 turisti yerleştirmekle, ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul. Bu işi yürütmek için birtakım seksiyonlara ayrılmış. Türkiye, "Balkan ve Arap memleketleri" seksiyonunda. Bu yıl, Bulgaristan'a turist olarak 519 Türk gitmiş. Balkanturist'le iş yapan başka seyahat şirketleri de var ama başta Hatipoğlu Turizm geliyor. 100 kadar rehber çalışıyor Balkanturist'te. 20 eylülde 16.000 kadar turist varmış; 6 bin kişi kapitalist ülkelere, 10.000'i sosyalist ülkelere.

Altın Kum'da Drujba'daki yatak sayısı 16.500. Bunun 15.500'ü otellerde, 1.000'i kulübelere. Kulübeler 2 kişilik; her yere serpiştirmişler. Yol kenarlarına, ağaç allarına, tepelere, iki kişilik odalarda yalnız yatak ücreti 2 dolar. Otellerde yatak ve yemek dahil: 4,5 dolarla 8 dolar arasında. Altın Kum'da 60 otel, Drujba'da 15 otel var.

Otellerin çoğunda Lokanta var. Ayrıca çok orijinal lokantalar var: Avrupalı Lokantasında yalnız av etleri var; çoban lokantası çobanların hayatından esinlenerek dekore edilmiş. Çiğdem Bar, çingene hayatından esinlenerek. Değirmen, değirmen havasında ve sabaha kadar açık.

Her akşam, her öğle bir başka lokantaya götürdüler bizi. Şarapları no-

VE ÖTESİ...

mişti. Liseden sonra iki yıl turizm enstitüsünde okumuş. Bu, ikinci çalışma yılı. Ayda 90 leva alıyormuş; yemek ve otel masrafını da Balkanturist karşılıyormuş. Jülyetta, ana dilini öğrenmeden esperanto öğrenmiş. Ayrıca rusça, ingilizce, almanca biliyor. 20 yaşında. Turizm mevsimi bitince ne yaptığını sordum. Baba evine dönüyormuş. Orada çeviri yaparak geçiriyormuş yılın öteki aylarını. Bizim grup gitmeden, çağırışlar, Türk gazetecilerinin geleceğini, iyi hazırlanması gerektiğini söylemişler. "Gece yarılmasına kadar okudum, diyordu Jülyetta, mahcup oluyayım diye. Daha önceden okuduğum bütün kitapları yen-

dik; nazlanmadı, fransızca şarkılar söyledi. Bir gece, sabaha karşı, içki içecek yer ararken edebiyattan konuştuk Bizden Aziz Nesin'i biliyor. (Zaten Aziz'i Bulgaristan'da tanımayan pek yok galiba.) Son gece, sabah 5'te ayrıldık. Saat 7'de İstanbul'a hareket edecektik. Vedalaşmadı. "Gelirim" dedi. Ve geldi. Ne tuhaf, fizikman hiç benzemediği halde Parvan'a bakarken hep bizim piyanist Onay geliyordu aklıma.

Ve garsonlar

● Bu notları bitirmeden garsonlardan mutlaka söz etmem gerek. Oradaki Bulgarlara söylediğim gibi, Bulgaristan'da bir proletarya diktatörlüğü var mı bilmem, ama lokantalarda bir garson diktatörlüğü var. Hep grup halinde yemek yiyorduk. Yalnızda "Alma Balkanturist'in bir görevlisi oluyordu. Buna rağmen dakikalarca beklemek gerekiyordu. Bir kere, grup dışında, bir arkadaşla yemek yedik; garsonların daha da aldırışsız olduğunu gördüm. Konuştuklarımız hep bundan derf yandık. Onlar da farkındalar. Ve belli ki o güzelim tesislere yaraşan bir işletme için daha bir nice zaman çalışmaları gerekecek.

Bir de kartpostallar

● Altın Kum'dan eşe dosta kartpostal göndermiştin. Uçakla. Bu notları, o kartpostalları gönderdikten bir hafta sonra yazıyorum. Ötekileri bilmem ama karıma yolladığım kartpostal hâlâ bizim eve gelmedi! Oysa Viyana'dan atılan, bir mektup Altın Kum'a bir günde gelmişti; mektubu alan Aydın Toraman'la (gruptaki bir arkadaş) biz de sevinmiştik, posta işleri yolunda diye...

Birlikte gittiğimiz grubun çok karmakarışık olmasının (Gazeteciler, yazarlar, TET mensupları, otel müdürleri, turizm bürosu temsilcileri, vb.) doğurduğu problemlere, garsonlardan çektiklerimize rağmen çok iyi izlenimlerle ayrıldım Varna'dan, "Turizm dostluk pasaportudur." ilkesine göre yürütmeğe çalışıyoruz turizmi diyordu, bir Bulgar yönetici. Altın Kum'daki günler, bu ilkeyi doğruluyor. Ama en iyisi galiba işe grup mırup karıştırmadan gitmek. Bakalım, gün ola, harman ola...

● PARVAN. Parvan'ı Altın Poyraz tanıştırdı bize. Çoğu geceler Astoria otelinin barına gidiyorduk. Bar, sabahın dördüne kadar açık. Parvan, barın şantörü. (Altın Poyraz'ı İstanbul Radyosu'ndan tanıdığı için hemen ahbab olmuş.) Ekonomi politik okumuş bir şantör Parvan. Bir süre barmenlik yapmış. "Birkaç yıldır buralarda şarkı söylüyorum. Bakalım bundan sonra ne olacak?" diyordu, Martell'lerimizi içerken. Tuhaf bir yalnızlık ve tedirginlik içindeydi. Sözünü ettiğim kooperatif çiftliğine bizimle geldi. Dönüşte şarkı söylemesini iste-

● BİR İKTİSATÇI. Adını bilmiyorum. Bize Varna'da yapılmakta olan yeni tersaneyi gezdirdi. Bu tersanede 70 bin tonluk gemiler yapılabilecekti. Daha önce uzun yıllar banka müdürlüğü yapan bu iktisatçı, ateşli bir aşkın sevgilisinden söz etmesi gibi anlatıyordu tersaneyi. Mühim inanınmış, heyecanlı. Onun kişiliğinde yeni Bulgar insanını görür gibi oldum.

● JÜLYETTA. Önce iki rehber vermişlerdi; biri İngilizce bilenler için, biri Fransızca bilenler için. Jülyetta Fransızca bilenler için gel-

VARNA'DAKİ GAZETECİLER EVİ
(Barıştan yana bütün gazetecilere açık)

Arkadaşımla
Fethi Naci
Bulgaristan'da
yapılan basın
toplantısında

fiş. Özellikle Misket. Şarap ihracatında dünyada üçüncü sırada imişler. Konyakları, özellikle Priska çok güzel. Bazı arkadaşların pek övdiği silivova (erik rakısı) pek sarmadı beni, ama mastika'ları güzeldi.

"Kısa tesadüfler"

● LUPÇO. Bay Lupço'yu Bulçuk yolculuğunda rehber olarak verdiler bize. İçmek ve gezmek dışında, edebiyattan ve sosyalizmin meselelerinden konuştuğum tek insan Lupço oldu. Belirli bir öğrenimi yok, kendi kendini yetiştirmiş. Birkaç dil biliyor. Türkçesi bir ömür; konuşmaya başlarken bizimkiler makaraları koyveriyordu. Baktı olacak gibi değil, Türkçeyle başlayıp Fransızcayla devam etmek zorunda kaldı. Marksizmin meselelerini olduğu kadar batı edebiyatını da biliyor. Bulgaristan'da olup bitenleri, yirmi yılın deneyimlerini çok iyi çözümlüyor. Boris Atof'la tarım meseleleri üzerine yaptığımız bir tartışmayı Lupço'yla devam ettirdik. Bulgaristan'ın tarım alanında yaptıklarını incelemek yararlı olacak. Bu arada Kozluca ya da Suvorovo adlı bir koöpe-

Amerika Yeni Nükleer Denge Peşinde

Hüseyin BAŞ

1967'nin son ayları, Atlantik Antlaşması Krizi, Doğuya açılma, Ortadoğu olayları, Vietnam'daki gelişmeler ve şimdi Amerika'nın Pasifik sahili ile Akdeniz'e NATO gerçevesi içerisinde öngördüğü Füzesavar Sistemi gibi son derece önemli sorunların ortaya çıkması ile önümüzdeki yıl politik ve ekonomik konjonktürü, temel çizgileri ile belirlenmiş bulunmaktadır. Gelecek günlerin politik konjonktürünü belirleyen temel sorunlara, Nato toplantısı sırasında yakından bakmakta yarar görüyoruz.

Vietnam'da askeri zafer ve barışa barış düşleyen, bu yüzden de ünlü tırmanma politikası ile savaş çılgını askerlerin isteklerine boyun eğen Johnson yönetimi iki buçuk yıllık deneyden sonra "bomba zoruyla barış" politikasına bilimsel bir dönüşüm bulunduktan bizzat kabul etmek zorunda kalmıştır. Ne var ki, bu kabul edis Goldberg'in R.M. önünde bilimsel kaçınıcı kezdır yaptığı barış gösterisi uzantısında seyretmemekte, tam tersine yine kaçınıcı kezdır görülen ve artık kimsenin ciddiye bile almadığı "barış gösterip savaş vurma" taktiği yönünde gelişmektedir. Gerçekten de Johnson yönetimi bir kez daha, New York Times'in deyimi ile, "Dipsiz kuyuya" yeni taşlar atmaya hazırlanmaktadır.

Bugün, Amerika, Amiral Sharpe'nin Kuzeyin İkmal liman ve yollarının tamamen yok edilmesini, gerekirse bombardıman'ın Çin'in kapılarına kadar götürülmesini öngören plan'ının uygulanması hazırlıkları içinde.

Amerikan politikası, Vietnam savaşının başından bu yana, hiçbir zaman dünya barışını bugünkü kadar tehdit eden bir gelişme göstermemiştir. Kuzeyin daha sistematik ve iletici tanımayan bir biçimde bombalanmasını, Çin'e karşı nükleer bir savaş da içeren tedbirleri Pentagon'un savaş çılgınları bu gün her zamankinden fazla rahatlıkla överdikleri gözden kaçmamaktadır. Vietnam'da savaş doğrultusunda, yeni bir tehlikeli aşamanın eşikine gelip dayanan Johnson yönetimi çılgın macerasında, arkasını sağlama almak yönünde bir dizi tedbire de girişmek zorunluluğunu duymaktadır.

Güney Amerika'da O.L.A.S.'ta yeni bir hız kazanan Castrist hareketleri engellemek için bu kez yine O.A.S. aracılığı ile ünlü mese odunu politikasına dönmesi ve Latin Kurtuluş hareketlerini silahlı müdahale ve zor yoluyla söndürmeye hazırlanması da Amerika'nın sadece Vietnam'da değil bütün dünyada tehlikeli bir şiddet politikası eşikinde bulunduğunu kanıtlamaktadır.

Öte yandan Vietnam savaşı, Amerika'nın en güvendiği müttefikleri bir yana, silahlı kuvvetleri Vietnam'da çarpışan Güney Kore, Tayland, Avustralya gibi "bendelerinin" bile gün geçtikçe artan tepkisi ile karşılaşmaktadır. General De Gaulle'un doğuya açılışı ve bu son derece gerçekçi politikanın gereği olarak NATO'dan çekilmesi ile su üzerine çıkan Batı İttifakları Krizi, pakta dahil ülkelerin gün geçtikçe bağımsız ve ulusal politika izlemeleri ve Fransa'nın Avrupa'da Amerikan politik ve ekonomik hegemonyasına savaş açması Birleşik Devletleri, İttifakın yeniden gözden geçirileceği 1969'dan önce NATO Krizi'ni çözümlenmeye itmektedir.

Johnson yönetimi girişmek üzere olduğu şiddet politikasında müttefiklerini fiilen ve en etkin bir biçimde yanında görmek istemektedir. Bunu elde etmek için ekonomik yardımın kesilmesi, Vietnam'a dolaylı ya da Kızıl Haç aracılığı ile olsa bile

yardım eden ülkelere ekonomik-baskı gibi tedbirlerin sözü Senato'da bugünlerde her zamankinden çok edilmektedir. Ama General De Gaulle tipi bağımsız bir politikaya heveslenen NATO'lu müttefikleri hüzaya getirebilmenin en etkin yolu yap-söz onları güvenlik bahanesi ile altından kağnıları ne askeri ne politik ne de ekonomik baskılardan mümkün olmayan "Yeni ve Ağır" yüklerle sokmaktır. Bu yeni ve ağır yükümler nezdinde NATO'lu müttefiklere bunlar nasıl kabul ettirilecektir? Şimdi yukarıda önerilen düşüncelerin ışığında bu soruları cevaplamaya çalışalım.

Nükleer dehşet dengesi

Birleşik Devletler Çin'in 1970'te uzun menzilli ve Nükleer başlık taşıyabilecek kıtalararası füzelerle sahip olabileceği düşüncesinden hareket ederek pasifik sahilleri "sınırlı bir füzesavar" politikasıyla donatmaya karar vermiştir. Amerikalılar bu kez Sovyetler'in Moskova çevresinde "Galos" füze savar, Baltık sahilleriinden Leningrad'a uzanan "Tallin Hattı" boyunca da "Geliştirilmiş Yeni Hava" füzelelerinden ibaret olan Füzesavar sistemi paralelinde ve mali portesi bakımından muazzam bazı tasarımlar üzerinde çalışmakta idiler. Birleşik Devletlerin büyük bir Sovyet nükleer saldırıya karşı etkin bir biçimde yine de mutlak değil, korunması için öngörülen bir füzesavar sistemi gerçekleştirilmesi son derece pahalı elektronik aygıtlar ya da Nike-X füzelelerinin yapıları ile birlikte en az elli milyar dolara ihtiyaç gösteriyordu. Öte yanda füze-savar sistemi, düşman nükleer bombardımanını füke üzerinde patlatılmasını söz konusu olması dolayısıyla da halkın radyo-aktiften korunması için son derece büyük sayıda sığınak sistemine de ihtiyaç göstermesi bakımından gerçekte yukarıdaki rakamın çok üstünde sınırsız harcamalara yol açacak nitelikteydi. Ne var ki, silahlılaşma görüşmelerinde yeni umutların doğduğu bir sırada dünyanın böyle bir silahlılaşma yarışına girmesinin sakıncaları göz önüne alınarak, taraflar, bu akıldurdurucu yarışa girilmemesi konusunda anlaşmışlar ve bu dehşet tasarısı bir sonuç tasarı olmaktan öteye gidememişti.

Şimdi Johnson yönetimi sınırlı olarak nitelendirilmesine rağmen -mali portesi 5 milyar dolardır- ister istemez böyle bir yarışa hiç değilse ilk etabını başlatmış olmaktadır. Dünya kamuoyu, Birleşik Devletler'in birdenbire başlattığı bu dehşet yarışının nedenleri üzerinde tartışırken, füze-savar sistemi çabucak bir güvenlik meselesi haline gelerek NATO aracılığı ile Avrupa'ya sızmıştır. Amerikan Savunma Bakanı Mac Namara, Nato'nun müttefiklerine Akdeniz'de 40 füze savar gemi ile ibaret bir füze savar güvenlik teklifi getirmiştir. Nükleer silahlıların gün geçtikçe yayılarak atom klübü üyelerinin hızla ve tehlikeli bir biçimde çoğaldığı bir dünyada genellikle barışın en büyük koruyucusu olarak gözüken "Nükleer dehşet dengesi" çok yalıtı olarak bozulma eğilimi içerisinde.

Bu yüzden Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği, herkesin kesesine uymayan muazzam masraflar ve son derece ileri bir teknoloji gerektiren füze-savar sistemi yeni bir dehşet dengesi kurulması zorunluluğuna inanmış bulunabilirler. Ama bu yeni denge Amerikan politikasının yeni bir şiddet aşamasına girdiği şu sıralarda Johnson yönetiminin elinde son derece tehlikeli bir şantaj aracı olma-

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Kurulu'nun 22. dönem normal toplantısı 19 Eylül 1967 günü New York'ta başladı.

Geleneksel açıdan bakıldığı zaman, bu dönem de bundan öncekilerden pek farklı görülmemektedir. Hatta, bazı batılı yorumculara göre, bu dönemde Birleşmiş Milletler, daha da pasif kalmaya mahkûm bulunmaktadır. Çünkü, teşkilat her geçen gün dünya olayları üzerindeki kontrolünü biraz daha kaybetmektedir. Olayların çok kötü istikametlere yönelceği önceden bilinse dahi, Birleşmiş Milletler bu menfi gelişmeyi zamanında önleyememektedir. Askıda kalmış pek çok uluslararası problem vardır ve

bunların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Sovyet Rusya ve Birleşik Amerika gibi büyük devletler arasında hazırlanan gizli anlaşmalar da, Birleşmiş Milletler'e yapacak önemli bir iş bırakmamaktadır.

700 milyon nüfuslu, koskoca bir Çin henüz Birleşmiş Milletler'e üye kaydolmamıştır.

Aneak bütün bu umut kırıcı izlenimler kısmen doğru olmakla beraber, öte yandan 1967 yılı Birleşmiş Milletler için belki şimdiye kadar hiç görülmemiş hayati gelişmeler de göstermektedir.

Her ne kadar pek belirgin değilse de, tarihinde ilk defa Birleşmiş Milletler teşkilatı, Birleşik

Amerika'nın mutlak kontrolü dışına çıkma arifesindedir; gerçek uluslararası karakterini, şahsiyetini, bağımsızlığını kazanma yolundadır.

Tarihinde ilk defa Birleşmiş Milletler Genel Kurulu başkanlığına bir komünist ülkenin temsilcisi, Romanya Dışişleri Bakanı Corneliu Manescu seçilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U. Thant, teferruatta değil, önemli konularda, meselâ Vietnam meselesinde Washington yöneticilerini tenkid cesaretini kendisinde bulmuştur; ve tarihinde ilk defa olarak Birleşmiş Milletler, meselâ Ortadoğu olaylarında, Birleşik Amerika'nın lehinde karara varmaktan kaçınmıştır.

Birleşmiş Milletler kişiliğine kavuşuyor

HALUK TANSUG

da fazlasıyla mümkün görünmektedir. Amerika 1969'dan önce müttefiklerini bir sadece Amerika'nın değil Avrupa'nın da güvenliğini düşünüyorduk ayak oyunu ile füze-savar tasarısı gibi yeni ve ağır yükümler altına sokarak NATO'lu müttefiklerinin De Gaulle örneğini izlemelerini engellemek ve giderek onları daha bağımlı bir duruma getirip, Güney Amerika'dan Vietnam'a dünyanın dört yanında sürdürdüğü çıkar savaşlarına sürüklemeyi amaçlamaktadır. Askeri Paktların karşılıklı olarak ortadan kaldırılması, Avrupa'nın bağımsız bir güç haline gelerek yeni ve barışçı bir denge unsuru olarak ortaya çıkması, silahsızlanma, yabancı üslerin ulusal topraklardan atılması, Avrupa'da güvenlik paravanası ardında ekonomik hegemonyasını sürdüren Amerika'nın işine gelmemektedir. İlk kez Fransa bu gerçeği anlamış ve General De Gaulle Fransa'yı NATO'dan çekmiştir. General De Gaulle'in Fransa'nın güvenliğini sağlamak için giriştiği bu teşebbüs bugün aynı tehlikelere fazlasıyla maruz bulunan ülkeler için de izlenmesi gereken bir yoldur. General'in "Atlantik'ten - Urala" politikası gün geçtikçe güç kazanmakta, yarının Avrupa'sının temel ilkelerini şimdiden saptamaktadır. Birleşik Devletler bütün uğraşmalarına rağmen müttefiklerini Kore'de olduğu gibi Vietnam batağına çekememiştir. Amerikan politikasının değişik dozlarla dümen suyundan gidenler, örneğin Wilson bu kişilikten yoksun politikalarının bedelini en pahalı bir biçimde ödemişlerdir.

Nükleer tasarılar direnmeliyiz

Avrupa'nın bugün sınırlarının geçerliliği gittikçe kuvvet kazanmakta, Avrupalı kapitalistlerle Amerikan kapitalistleri arasındaki çatışma gittikçe kızışmaktadır. Ortak Pazar ve Serbest Mübadele kesimi gibi ekonomik kuruluşlar arasında kıyasıya savaş vardır. General De Gaulle'in gerçekçi politikası ile Avrupa, Sovyet tehlikesinin altında Amerika'nın ekonomik hegemonyasını sürdürülmesi için paravanadan başka bir şey olmadığı artık anlaşılmıştır. Bütün bunlar Birleşik Devletleri yeni tedbirler almaya iten nedenler arasındadır. Amerika'nın NATO aracılığı ile Akdeniz bölgesinde nükleer silahlarla mücehhez olarak belirmesi bölgenin güvenliğini kundağlayıcı niteliktedir. Batı Almanya ve İtalya'nın topraklarının yerleştirilmesi için tepinip durdukları söylenen nükleer mayınların bizi yıldırımlardan koruyacak paratonerler olmadığı, tam tersine, bizi yıldırımlardan korumak şöyle dursun şimşekleri üzerimize çekeceğini artık mutlaka anlamamız lazımdır. Akdeniz'in Nükleer bir cephanelik haline getirilmesi, bölgede yaşayan halkların güvenliklerine indirilen bir darbedir. Amerika bu yeni ayak oyunuyla son olaylarla iyice tehlikeye düşen Ortadoğu'daki muazzam çıkarlarının korunmasını, NATO'nun müttefiklerinin sırtına yüklenmek istemektedir. Avrupa'nın, Akdeniz'in, Ortadoğu'nun güvenliği, bu bölgenin Kıbrıs dahil üslerden ve nükleer silahlardan arınmasından ve sadece bundan geçmektedir. Türkiye bölgenin tam kilit yerinde, ortasında, tehlikenin kapısında. Bu yüzden göz kamaştırıcı teklifler karşısında direnmemiz ve bizi istemediğimiz ve asla bizim olmayan savaşlara sürükleyebilecek yükümler altına Türk halkının ve topraklarımızın güvenliği için girmememiz, ve bütün gücümüzle dünya barışını tehlikeye atacağından şüphe edilmemesi gereken bu tehlikeli tasarıya karşı durmamız, hepimizin en başta gelen görevi olmalıdır.

Bütün bunlar ve buna benzer gelişmeler küçük görünmekle birlikte manidardır. Yeni bir dönemin işaretçisidir. Çünkü yeni gelişmeleri tesadüfler değil, yeni unsurlar biçimlendirmektedir. Washington yöneticilerini Birleşmiş Milletler'e hükmetmeğe ve öteki Birleşmiş Milletler üyelerini Washington baskısına boyun eğmeye sevkeden unsurlar değişim halindedir. Kısacası, Washington'un politik kudreti zayıflamaktadır; müttefiklerinin kendisiyle fikir ve çıkar ayrılıkları kuvvetlenmektedir; tarafızların gözleri açılmakta ve hareket serbestileri genişlemektedir; hasımlarının gerek kaba kuvvet, gerekse entellektüel alanındaki güçleri, Amerika'nınkinden

yaklaşmakta ve onunkini aşmaktadır.

Neden?

Washington yöneticilerinin yanlış esaslara dayatılmış iç ve dış politika gütmelerinden... Kapitalizmin en son aşamasını yitirmelerinden...

Dolar'ın değeri tehlikeye düşüyor. Buna karşılık, uluslararası politika alanında işledikleri büyük hatalar, Washington yöneticilerinin karşısına her gün büyüyen dış giderler çıkıyor. Kapitalist sistemin "fâsit daire"si" sayılan enflasyonist eğilim, eski devirlerdeki gibi, dünya savaşları çıkarak önlenemiyor. Çünkü, hasım Sovyetler Birliği'nin elinde, Birleşik Amerika'nunkinden üstün termo-nük-

leer silahlar var. Ayrıca, bir atom savaşı, mağlup kadar galibi de mahvedecek karakterdedir.

Eski sömürgeler, uyanmanın verdiği hamle ile kendi endüstrilerini geliştirmeye çalışıyorlar. Ayrıca, eski pazarlardan bir kısmı, doğu blokuna geçerek batı kapitalistlerine pazar olmaktan çıkıyorlar.

Batılılar arası teknolojik kalınma, daralan dış pazarlara rağmen, batılı endüstri ülkelerini üretim fazlasına sürükleyiyor. Dış rekabeti ödüresiye kamçılıyor. Bu rekabet, dış politika alanına da intikal ediyor. Fransa ile Amerika arasındakine benzer husumetler doğuruyor.

Ve bütün bu gelişmeler, kapitalist batı bloku lideri Birleşik A-

merika'nın gücünü koruyor, Washington yöneticileri Birleşmiş Milletler'de dostlara ve hasımlara taviz vermek durumunda kalıyor. Daha doğrusu, uluslararası meselelerde eski tek taraflı küstahlıklarını bırakıp normal "muaseret adabı"na uyma zorunu duymaya başlıyorlar.

İşte, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 22. dönem toplantısı, bu eğilimin belirli ilk işareti sayılmaktadır. Ve bundan böyle Birleşmiş Milletler teşkilatının kişiliğini her geçen gün daha fazla kazanması beklenilmektedir.

Arada bir patlak verecek zor ve tehlikeli anlara rağmen, Birleşmiş Milletler'in dünya meselelerinde daha ağır basacağı hiç hatırdan uzak tutulmamalıdır.

BAŞKAN JOHNSON
(Tehlikeli teşebbüsler)

GENERAL WESTMORELAND
(Vietnam'da bir Amerikalı)

MC NAMARA
(Nükleer denge)

WALDECK ROCHET
(Komünist Partisi Lideri)

FRANSA

Solun yeni zaferi

FRANSA'da önceki pazar günü birinci turu yapılan kanton seçimlerinde sol cephe, Gaullist parti ve Merkezçiler karşısında büyük bir zafer kazanmıştır.

FRANSIZ Komünist Partisi ile Mitterand'ın Sol Federasyonu arasında kurulan ve geçen yarsama seçimlerinde meyvelerini vermiş olan sıkı işbirliği, kanton seçimlerinde de sürdürülmüş ve 'Balk Cephesi Koalisyonu' adı da verilen sol cephe yasama seçimlerine oranla Gaullist parti UNR - UDT ve Lecanuet'in Merkez Demokrat Partisi karşısında yeni kazançlar elde etmiştir. İKİNCİ turu geçen pazar yapılan seçimlerde Waldeck Rochet'in liderliğindeki Komünist Partisi daha önce tesbit edilen ve başarı ile uygulanan taktiğe göre bazı yerlerde fazla oy almış olmasına rağmen, adayların sol federasyon lehine geri çekmiş ve seçimlerini federasyonun adaylarına oy vermeğe davet etmiştir.

Bu olumlu işbirliği, sol cephenin birinci turda sağladığı oylara ikinci turda yeni oylar eklemiş, vücut meclislerinde de daha fazla sandalye kazançları sağlanmıştır.

FRANSIZ Komünist Partisi'nin ilk kez bazı vilayetlerde tek başına hakim duruma geçerken büyük kazanç sağladığı kanton seçimleri iktidarda olan Gaullist Parti'nin bir "acılık partisi" olduğunu böylece kesin bir biçimde doğrulamaktadır.

DİŞ politikada son derece gerçekçi bir politika sürdüren General de Gaulle'in içte emekçilerin çıkarlarına bütünüyle karşı bir politika izleyerek büyük sermayenin çıkarlarını savunan bir politika yürütmesi, Gaullizm'in büyük çelişmesidir.

GAULLİZM, gün geçtikçe uyanan ve çıkarlarına gittikçe artan bir bilinçle sarılan geniş emekçi yığınlarına bu çelişmesinin bedelini en pahalı biçimde ödemektedir. Kanton seçimleri bu yargının en belirgin kanıtıdır.

Türk Tiyatrosu bu sezonda daha geriye gidiyor!

Açıklanan repertuvarlarda, bir kaç istisna ile, sanat endişesinden çok gişe endişesiyle seçilmiş, toplumsal sorunlardan uzak bulvar komedileri ağır basıyor...

İnci ÖZGÜDEN

EKİM başında kamu tiyatroları ve özel tiyatroların perdelarını açmasıyla birlikte Türk tiyatrosunun durumu, sanat çevrelerinde tartışma konusu olan başlıca sorunlardan biri haline geldi.

Tiyatroların açıkladıkları repertuvarlara bakılırsa, sanatın halka en yakın olması gereken bu dalında bu yıl da umut verici bir gelişme yok. Aksine, Türk tiyatrosu, geçen yıllara göre bu yıl daha büyük bir gerileme gösteriyor...

Bu gerilemede, muhakkak ki, tiyatro sahiplerinin ve yöneticilerinin büyük sorumlulukları var. Ancak sorunu daha geniş bir perspektif içerisinde ele alınca, tiyatrodaki gerileyişin, mevcut düzenin toplum hayatında yarattığı genel çöküntüyle bir paralellik gösterdiği gözden kaçmıyor. Tutarlı bir kültür politikasının eksikliği, tiyatromun gerçekçi bir sanat anlayışından uzaklaşmasına, toplum sorunlarının ve toplumsal eylemin dışında kalmasına sebep oluyor.

Türk Tiyatrosu, bugünkü haliyle, kendisini toplumsu bir çizgiye oturtacak bilinçli ve titiz çalışmalarından yoksundur. Devlet tiyatroları ve şehir tiyatroları, politikacıların nüfuz ticareti, eş dost kayırma alanı haline gelmiştir. Özel tiyatrolar ise, ekonomik güçlükler, yer imkân azlığı, kadro yoksunluğu gibi nedenlerle ister istemez gişe endişesine düşmüştür. Böylece bir kaos içerisinde bir kaç kişisel çaba da yok olmağa mahkûmdur.

Türk tiyatrosunda başgösteren bunalım, yazarından çevircisine, dramaturguna, yöneticisine, sahne ve oyuncularına kadar bütün tiyatro kadrosunu etkilemekte ve tiyatro gülden güne yozlaşmaktadır. Politik nedenlerle devlet ve şehir tiyatrolarına oyun kabul ettirmeyen tutarlı yazarlarla çevirciler, ister istemez gişe endişesindeki özel tiyatrolarla karşı karşıya kalmakta, giderek tutarlı oyunlar yerine bulvar komedileri hazırlamak yolunu tutmaktadırlar.

Geçen sezon başkentte dokuz, İstanbul'da onaltı tiyatro hemen her gün perdelerini açmıştır. Bunun yanı sıra, Bursa ve İzmir

tiyatrolarını da sayarsak, bu dört büyük şehrin dışında kalanlar, birkaç gün için gelen tırne oyunlarından başka bir şey görememişlerdir. Türkiye'nin 67 ilinden yalnızca dördünde tiyatro bulunmakta, bunlara da ancak mutlu bir azınlık gidebilmektedir. Her türlü imkândan yoksun bölge tiyatroları ise, bütün olumlu çabalarına rağmen, Türk tiyatrosuna katkıda bulunmaktan henüz çok uzaktır.

■ **Kamu tiyatroları birer cadı kazanı haline getirildi.**

Yıllarca önce olumlu bir çizgiye getirilmiş bulunan Devlet Tiyatrosu, politik baskılar ve kişisel kaprislerle cadı kazanına döndürülmüştür. Yarım yüzyıllık şehir tiyatrolarının başından önce değerli yöneticisi Muhsin Ertugrul uzaklaştırılmış, sonra oyuncular küstürülmüş, bazı cahil politikacıların elinde kalan tiyatrolar sıradan oyunların gösteri yeri haline getirilmiştir.

Kamu tiyatrolarının durumu böyle olunca, bütün umutları ister istemez özel tiyatrolara bağlanmaktadır. Gel gör ki, özel tiyatrolar da, kendilerini, düzenin yarattığı aksaklıklardan kurtaramamaktadırlar... Örneğin, geçtiğimiz sezon boyunca İstanbul seyircisi yalnız iki üç iyi oyun görebilmiş, onlar da ya yanlış yorumlanmış, ya da gerekli oyuncu kadrosunun eksikliği yüzünden aranamıyormuştu. Bununla beraber, Ulvi Uraz Topluluğu'nun oynadığı Kartal Tekmesi (Refik Erduran), Gülriz Sururi-Engin Cezzar Topluluğu'nda sahneye konan Palto (Gogol), kötü yorum ve oynatılmaya rağmen Dormen Tiyatrosu'nun repertuvarına aldığı Yer Demir Gök Bakır (Yaşar Kemal), bu kaos içinde bir kaç olumlu pırıltı olmuştur. Bunların yanında Tiyatro TÖS iyi bir seçim yaparak Suçsuzlar (Sacco ve Vanzetti)'i oynamış, fakat kadro ve yönetim yetersizliği yüzünden oyunun önemi anlaşılamamıştır. Ayrıca, İstanbul tiyatrosunda toplumsal taşlamalarını sürdüren Muammer Karaca, bazı sıçrama-

lar yapmış, fakat o da yüzeyde kalmaktan ileri gidememiştir. Şehir Tiyatroları ise, koca bir sezonda olumlu tek iş yapmamıştır.

Ankara'da ise Devlet Tiyatrosu yönünden durum çok daha dramatiktir. Tiyatroyu bir aile çiftliği haline sokan Cüneyt Gökçer, bir yandan yerinde kalmak için iktidara her türlü tavizi verirken, öte yandan tiyatroyu ailesine şöret sağlamak amacıyla bir araç yapmıştır. Binlerce lira harcanarak topluma ve

Ecinniler'de
Semih
Sergen
ve Işık
Yenersu

Toplum meselelerinden uzaklaştırılan ve bir cadı kazanı haline getirilen Devlet Tiyatrosu'nda sırf Gökçer ailesinin kaprisini tatmin için sahneye konulan "My Fair Lady" isimli müzikal, binlerce liraya mal olmuştur ve Büyük Tiyatro yeni sezona da bu oyunla girmektedir...

ulusal tiyatroya hiçbir yararı olmayan müzikaller sahneye konmuş, çeşitli keyfi tasarruflarda bulunulmuş, Devlet Tiyatrosu, halkı alıyolama, şarlatanlık için bir araç olarak kullanılmıştır. Geçen sezon Devlet Tiyatrosu'nun yaptığı tek olumlu iş, Albert Camus tarafından Dostoyevski'den uyarılan Ecinniler ile Edward Albee'nin Kışkılar Kahvesi'nin sahnelenmesi olmuştur.

Geçen dönem Devlet Tiyatrosu'nda adam kayırma ve keyfi yönetim had safhaya ulaşmıştır. Arkası olan yazarlar, çevirciler yaptıkları işin kalitesine bakılmaksızın, Devlet Tiyatrosu çiftliğinden paylarına düşeni almışlardır. Tam mânâsıyla bir cadı

kazanının kaynatıcısı Devlet Tiyatrosu, bu haliyle, umut bağlanacak bir örgüt olmaktan tamamen uzaklaşmıştır.

Ankara'nın özel tiyatroları da, bulvar komedilerinden kendilerini kurtaramamışlardır. Bu arada Ankara Sanat Topluluğu'nun başarısından söz etmek gerekmektedir. Kuruluşundan bu yana özellikle Asaf Çiyiltepe'nin gayretleriyle tutarlı bir repertuvara sahip olan AST, gerçekten başkentte tek özel tiyatrosu olmak niteliğini elinde tutmuştur. Geçen sezonda Orhan Kemal'in "72. Koşuş" ve Georges Micehael'in "Pazar Gecintisi" ile hem sezonun en çok sözü edilmesi gereken oyunlarını sahnelemiş, hem de bunları oldukça başarılı

yorumlamıştır. AST'ın tek açığı, A. Newley - L. Brucusse'den Orhan Duru tarafından uyarılan "Durdurun Dünyayı İncecek Var" adlı müzikali sahnelenmesidir. Ama bu ucuz müzikal bile Devlet Tiyatrosu'nun binlerce lira sarfıyla sahnelediği "My Fair Lady"den daha olumlu u yapmıştır.

■ **Bu sezonda da bulvar komedileri ağır basmaktadır.**

Bu sezonda da bulvar oyunları gene çoğundukta... Gişe endişesi içinde repertuvar hazırlayan tiyatrolar arasında seyirciyi arındıran, halka bir şeyler verile-

bu tutarlı tiyatroların sayısını azaltacak kadar az...

İstanbul'da sezene üç oyunda geçen Şehir Tiyatrolarında sözü edilebilecek tek oyun, Shakespeare'in "Othello"sudur... Gen Ar Tiyatrosu, genç kuşağın ünlü yazarı Polonya'nın Slavomir Mrozek'in "Polisler"ini, Ulvi Uraz Tiyatrosu Aksaray Küçük Operası'nda Necati Cumah'nın "Masahur"ını, Gülriş Sururi - Engin Cezzar Topluluğu Fatih'te Reha Erduran'ın "Kelepçe"sini, Kent Oyuncuları, Melih Cevdet Anday'ın "Mikado'nun Çöpleri" adlı oyunlarını ile perdelerini açacaklar. Ayrıca, bu yıl İstanbul'da Haldun Taner'in kurduğu "Decekuşu Kabare Tiyatrosu", kendi eseri olan "Vatan Kurtaşın Şaban"ı sahneleyecek...

iyi repertuarı AST hazırladı. Yeni dönemde şu oyunlar yer alıyor: Küçük Burjuvalar (Maxim Gorki), Kral Üzümesi (Sabahattin Kudret Aksal), Durand Bulvarı (Armand Salacrau), Köpek Vasiyeti (Ariana Suassuna), Eski Dükkan (Orhan Kemal), Doğrular (Albert Camus), Ma-yın (Fikret Otyam), Godot'yu Beklerken (Samuel Beckett)... Çiyiltepe'nin acı kayından sonra, yeni sezon, AST'nin yöneticileri için zorlu bir sınav olacak...

Bir süre önce Devlet Tiyatrosu'ndan ayrılan sanatçıların kurduğu Mithatpaşa Tiyatrosu, Recep Bilginer'in "İsyancılar"ını oynayacak.

Mithatpaşa Tiyatrosu, güçlü kadrosunu seçeceği eserlerle

dim'i, Kaleye'nin "Dört Köşeli Daire"si...

İsim değiştirerek Drama Tiyatrosu adını alan eski Başkent Tiyatrosu kurulma hazırlıkları içinde. Drama Tiyatrosu anlaşıldığı takdirde ilk eser olarak Dostoyevski'nin "Suç ve Ceza"sını oynayacak.

■ Seyircilere ve eleştiricilere de sorumluluk düşüyor.

Gerek mevcut düzenin etkisi, gerekse yöneticilerinin gişe peşinde koşmaları yüzünden olumlu bir gelişme gösteremeyen Türk tiyatrosunun bugünkü çöküntüden kurtulması bir düzen me-

Gülriş Sururi - Engin Cezzar Topluluğu'nun bu sezon sahneye koyacağı Kelepçe'de Engin Cezzar ve Ali Poyrazoğlu

Bu arada, Ulvi Uraz Tiyatrosu, dar gelirli vatandaşların da oyunları izleyebilmeleri için olumlu bir teğebbüste bulunuyor... Cumartesi ve Pazar hariç diğer günler 18.15 oyunlarını öğrenciler, öğretmenler, memurlar, subaylar, emekliler ve sendikali işçiler indirimli ücretle 5 Lira karşılığında seyredebilecekler...

■ Ankara'da iki yeni tiyatro AST ile çıkışecek.

Bu dönem Devlet Tiyatrosu, ilk turda üç yerli oyuna yer veriyor. Bunlar sırasıyla, Güngör Duman'ın "Akad'ın Yayı", Tü-ran Öflazoğlu'nun "Delili İbrahim" ve Cevat Fehmi Başkut'un "Emekli" adlı oyunlarıdır.

Devlet Tiyatrolarının yetersizliğine karşılık Ankara tiyatrosu-severlerin tek umudu yine özel tiyatrolarda. Bu sezonda da en

değerlendirirse AST ile as'lık için çıkışecek...

Geçen yıl açılan ve Meydan Sahnelerinin bulvar tipi oyunlarını sürdüren Küçük Komedi de bu sezonda AST'nin ardında ikinci sırayı almak için çalışacak. Branislav Nusiç'in "Dikkat Komünist var" oyunu ile perdelemeyi açacak olan Küçük Komedi'nin ilk tur oyunları şöyle: Turgut Özakman'ın "Kuşlu Sokak", John Patrick'in "İşte ben gel-

selesi olmakla beraber, Türk tiyatrosu seyircisine ve eleştiricisine de büyük sorumluluk düşüyor...

Seyirci, takdir ettiği oyunları alkışladığı gibi, tiyatro sevgisini sömüren kalitesiz oyunlara salonda tepki göstermesini de bilmelidir. Tiyatro eleştiricileri, bir takım kişisel dostlukların ve hesapların bağınından kurtularak, yargılarında saad endişesini ve toplumun yararını ön planda tutmalıdır.

Türk tiyatrosunu düştüğü seviyesizlikten kurtarmak, ancak tiyatro ile söyle ya da böyle ilgili olan herkesin bu mücadeleye kendi imkânları oranında katkıda bulunmasıyla mümkün olabilir. Aksi halde, düzen değişse bile, bu ortak çaba olmadıkça, Türk tiyatrosu özlenen gelişmeyi gösteremeyecektir.

CEP DERGİSİ 12

Bu sayısıyla birinci yılını dolduran Cep Dergisi "Dünyaya Açılan Pencere" olduğunu değişen dünyanın çeşitli kültürel olaylarından derlediği yazılar ve birbirinden güzel hikâye ve şiir çevirileriyle bir kez daha isbat ediyor. Fiyatı 3 lira, 144 sayfadır. (Ant Der: 328)

Yeni Ajans: 743/7435/326

DÜŞÜNCE VE SANAT ALANINDA

YENİ GERÇEK

AYLIK DERGİ

GENÇ KUŞAĞIN DEVRİMCİLİK VE GERÇEKÇİLİK KAVGASINI YA-PIYOR İKİNCİ SAYISI ÇIKTI

1 lira yıllık aboneli 10 T.L. P.K. 938 İstanbul (Ant Der: 329)

ORHAN KEMAL'İN SON ROMANI

ARKADAŞ ISLIKLARI

Yakında çıkıyor

Uğural Yayınevi Nuruosmaniye, Mengene Sok. Diba Han No: 4. Cağaloğlu - İstanbul (Ant Der: 327)

İyi plânlanan ve yürütülen bir reklam ve tanıtma faaliyeti bir müessese için masraf kapısı olmaktan çıkar; karşılığını kat kat getirir.

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1, kat: 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01, İstanbul

Basın: 23284/321

Liberalistiz ama, İşçi Partisi haklıdır!

BABİALİ basını, toplum gerçeklerinden her gün biraz daha uzaklaşırken, Anadolu basınının toplumsal mücadeleye katkısı gün geçtikçe artmaktadır. Aşağıda çeşitli Anadolu gazetelerinden aldığımız yazılar, vatanın ücre köşelerindeki gazetecilerin, çeşitli imkânsızlıklar içerisinde nasıl kavgaya verdiklerini ortaya koymaktadır.

Kastamonu'da yayınlanan YENİ KASTAMONU Gazetesi'nde Siyami Özel, Türkiye'deki sömürü düzenini şöyle eleştirmektedir: «Memlekette bir küçük zümre var, büyük çoğunluğun sırtından geçiniyor. Hem de ne geçime? Milleti gılgide yoksul kılarak bir asilzade yaşantısı sürdürüyorlar. Bir sosyete düşününde sadece havai fişek parası olarak 70 Bin Lira harcıyorlar ve - bu düzeni muhafaza edeceğiz - diyorlar. Hayır. Bu yağma ve soygun düzenini muhafaza edemeyeceklerdir. Etmeye kalkıştıkları takdirde «el-lerimizin nasır balyozları» başlarına inecektir.»

Yalova'da yayınlanan YONCU Gazetesi'nde Türkiye'de sınıf mücadelesi incelenerek şöyle denilmektedir: «Bir toplumda üretim araçlarına sahip olanlar iktidarda ise, üretim araçlarına sahip olmayanların iktidara gelmek için yasaların ışığında politik mücadele yapmasından daha doğal ne olabilir. Bunu kösteklemek için emekçi halk yığınlarının politik mücadelenin di-

şında bırakmayı arzulayan kimseler, sınıf sınıf kavgasını körüklenmiş olurlar. Bugün burjuva iktidarı ne kadar demokratik ise, yarı emekçilerin iktidarının da o kadar tabii olması gerekir. Bunun dışındaki sözler, emekçi kitlelerini demokratik mücadeleye katmak istemeyen, onları sadece idare edilen ve dolayısıyla sömürülen kitleler halinde görmek isteyen talancı

da milyonluk ruhsatı alıyor, kimi hileli yollarla malların üzerine kurulmuş bir yoktan zengin oluyor, kimileri iktidar usaklığının parsafarını toplamağa bakıyor. Bir sömürü düzenidir gidiyor memlekette... İç sö-

Başvekil olunca görürsünüz!

Okuyucum "Sen başvekil olsan, Türkiye'yi Bay Süleyman Demirel gibi mi idare ederdin?" şeklindeki sorularına nasıl bir cevap versem bilmem ki... Bir defa sayın okuyucumun Başvekil için "Bay" sıfatını kullanmasını, nezaket kaideleriyle bağdaştıramıyorum. Lâkin, Türkiye'nin başvekilini istisken etmesini bir terbiyesizlik, evet evet bir terbiyesizlik olarak tavsiye ediyorum!

Başvekil olsaydım, Türkiye'yi herhalde sayın Demirel gibi idare etmezdim.

Nasıl idare edeceğimi de şimdiden söyleyemem tabii...

İSMAİL OĞUZ
(Bugün - 28.9.1967)

zihniyetli ürünüdür. Bu talancı ve kapkaççı zihniyet, anayasamızın ayrılmaz uygulandığı an ve emekçi halk yığınlarına iktidarı ile ortadan silinecektir.»

Batman'da yayınlanan BATMAN Gazetesi'nde Bahçet Atayılmaz da sömürü düzenine şöyle karşı çıkmaktadır: «Kimi bankaların dalaşa binmiş bir an-

mürücü dış sömürücü ile cete vermiş memleketin irtıza geçmeğe çalışıyorlar. Bu ters gidişin, bu sakat sistemin bir gün farkına varılacak, ergeç... Bu bir tabii akımdır, bunu kimse durduramaz...»

Antakya'da yayınlanan ANTAKYA Gazetesi'nde Avukat Süleyman Galioğlu, bir süre ön-

haftanın karikatürü

Kadının dudagi, erkeğe 'öp beni, demeli

Rubinstein:
"Erkekler de
makyaj
malzemesi
kullanmalı,"

Yusuf AKAR
Dünya güzellik maddelerinin
kullanılmasından dolayı kadınlar
erkeklerin makyaj malzemesi
kullanmasını istiyor. (Foto: AKSAM)

(Akşam - 29.9.1967)

YABANCI SERMAYE TÜRKİYE'Yİ KALKINDIRIYOR!

ce TIP Lideri Aybar'ın basın toplantısı dolayısıyla TIP'e hücum eden Akşam Gazetesi'nin bagyazısını cevaplayarak bir Anadolu gazetecisinin kaleminden Bâbüalî'nin istismarcı patronlarına gereken dersi vermektedir: «Akşam Gazetesi'nin tirajını yükselten ve gazeteyi herkese aratan yazarlardan Ç. Altan'ın TIP'i olduğunu göremeyen Akşam imzalı şahsın, sırf iktidara, ilân mibesseselerine, kapitalist patronlara, sağcı teşekküllere ve daha bir çok gericiilere yaranmak için bu yazıyı yazdığı seziilmektedir. Bütün bunlara rağmen her gün bir Akşam Gazetesi almak için ödediğimiz 25 Kuruş'u, gazeteye değer veren sosyalist yazarların ve gazete-yi düzenleyen diğer işçilerin ücret ve maaşları için hefâf etmekteyiz. Gazetenin patronlarına ait lüks hayat için değil...»

Bu arada, Anadolu'da iktidar taraftarı gazetelerde de, son zamanlarda olumlu gelişmeler görülmekte, Türkiye'deki toplumsal hareketi destekleyen, Amerikan hegemonyasını tenkit eden yazılar yayınlamaktadır.

Mesela, Elazığ'da yayınlanan ULUOVA Gazetesi'nde Muhsin Parlar, bagyazısında aynen şunları yazmaktadır: «Biz öteden beri liberalizmi savunan bir görüşe sahibiz. Fakat bu demek olmasın ki, herak yapsın, çalsın, katmerli kâr yapsın... Bizde olduğu gibi ithalci gıcınip piyasada olmayan malı getirip satılsın, hatıradene devredip 3-5 el değiştirerek yüzde yüz kâr kazanıp fakir halkın sırtından Venedik'te kotra sefası, Büyük Ada'da havyar partisi ile günün gün edersen, insanın bir gün "dur" derler. Sosyalist düşünceli işçi Partisi'ne hak vermemek elden gelmiyor. Adamlar pek haklı olarak dış ticareti ve bankaları devletleştirilim, diyorlar. Haklılar... Artık

kuramazlık saydan zekî sistemi yerine sosyal adaleti kucaklayıp çok çalışana çok kazanç, az çalışana az kazanç sistemine gitemeliyiz. Hülâsa kimse kimseyi sömürme hayaline kapılmamalı, alimlerine göre kazanç sistemine gidilmelidir.»

Sinop'ta yayımlanan ve AP Milletvekili Mustafa Kaptan'ın kardeşi Ahmet Kaptan'ın sorumluluğundaki SİNOP TERCÜMAN Gazetesi de şu haberi vererek Amerikalıların tutumunu yermektedir: «Sinop Amerikan radarındaki Tumpaco Company Inc. Şirketinin yemekhane işyeri işçilerinden Mehmet Necati Kaya istirahat saatinde yorulmuş ve ağrıyan ayaklarını biraz dinlensin diye sandalyeye koymuş. Bu durumu gören işyeri müdürü Bay Bill Dambrasy, hiddetle - ayağını yere indir - diye bağırır ve işçi de ayağını korku ile titreyerek indirir ve sandalyeyi ayağı ile masanın altına itmiş. Bu duruma daha da sinirlenen çok büyük adamı Bill Dambrasy, - Vay, sen Amerika Birleşik Devletleri'nin sandalyesine hakaret ediyorsun diye kendisine yazılı ihbar vermiş. Bu duruma göre sokakta başıboş gezen bir kuduz köpek görürsün ve bunu kovalasanz ve bu köpek de bir Amerikalıya ait olsa, Bay Dambrasy - vay sen Amerikan köpeklerine hakaret ediyorsun - diye derhal o şahsın idamını isteyebilir. Sonra işittiğimize göre Tumpaco Şirketinin sahibi Jim Tumpaco, çok cins köpekler beslemiş. Arkadaşlar dikkat...»

Çeşitli güçlükler içinde toplumsal kavgayı yürüten Anadolu basını, bu arada çeşitli tertipler ve baskılarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu gibi tertip ve baskılara karşı ise, Kırıkkale'de yayınlanan DAĞYELİ Gazetesi'nde H. Göçmen şu cesur cevabı vermektedir: «Biz gazeteci olarak halkın yanında ve halkın sömürülenlere karşıyız. Bunu far-kelemiyenlere de söyleyecek sözümüz yoktur. Daima halkın hizmetinde, sömürücülere karşı savaşıma devam edeceğiz. Sattınlar da bize satarsalarsa seslerine hiç kulak vermeyeceğiz. Çünkü doğru bildiğimiz yolda halkın hizmet etmeğe çalışacağız.»

6. FİLO'NUN İZMİR BARLARINA ÇIKARTMASI

İzmir, (HA) — Amerikan Donanması'nın Akdeniz'deki 6. Filosu'na mensup 9 harp gemisinden müteşekkül bir grup, 5 binden fazla denizcisiyle birlikte İzmir barlarına bir çıkartma yapmıştır. Amerikan denizcilerinin, karaya ayak basar basmaz gırttikleri "Sızma Harekâtı" pavyonların popüler konsumatörlerinin tek başlarına karşı koymaları sonucu, başartısızlığa uğramıştır. Amerikan 6. Filosu mensuplarının "Sızma Harekâtı" hiç de ümit ettikleri neticeyi vermemiş, bütün denizciler karşı tarafı şiddetle derken, aldıkları fazla alköl sebebiyle kendileri bir köşeye yığılıp kalmışlardır. Aykırıca denizde oldukları için kara ve kadın yüzü görmediklerinden limana ayak basar basmaz soluğu pavyonlarda alan Amerikalılar, "Yeşil dolar" karşılığı yapmadıklarını bırakmamışlardır.

HÜRRIYET
(28.9.1967)

YANDI ZAMPİR!

27 Eylül 1967 tarihli Akşam Gazetesi'nden:

NİŞAN

Zampirler Şahı HALUK CANİTEZ'i tavladım. Nışanı bastırdım. Çın - Çın Kafeterya.

23 Eylül 1967
FERRİHA ÇEBBOL